strumentŭ de aprópe pe un óre care neguțitorŭ și ostașŭ tot-deuădată, în reservă, cel-ce se bucura de favórea pașeĭ. Acesta era gata d'a espune și viața pentru a 'lŭ servi.

Cine n'a cunoscut pe Hechim comerciantŭ care scia de tóte și se pricepea la tóte, și cam dochtorŭ gearafŭ, care căuta, descânta de gâlcĭ și scotea glónțe de la împușcațĭ, și maĭ presus de tóte musulman?. Cari din Calafateni a visitat vre-uă dată Vidinul fără să intre în magasinu-ĭ, priimindŭ elŭ cu afabilitate pe toțí? Și când vre-uădată a trecut maĭ multe ḑile fără ca elŭ, Hechim, să nu fie în Calafat? Unŭ vaporŭ speciale trecea visitatoriĭ astorŭ duoĕ orașe riverane de câte duoĕ treĭ orĭ pe ḑi, afară de batelurile nenumĕrate ce în tóte orele plutiaŭ pe la marginĭ și în tóte direcțiunile fluviuluĭ trecĕndŭ ómenĭ și mărfurĭ.

Guvernulŭ nostru p'atuncĭ, la intrarea trupelorŭ rusescĭ în țeară, pênă la întrunirea corpurilorŭ leguitóre, ce eraŭ chiămate să se pronunțe în acéstă grea afacere, didese ordinŭ ca armatele să se retragĕ la óre-care distanță în dărĕtŭ. Calafatu fusese de-uădată deșertatŭ de óste; tóte lucrările și bateriile fuseseră lăsate.

Hechim era în Calafat. Nu se începuse ĕncă ostilitatea între ambele aceste Puterĭ, și nimenĭ n'avea dreptulŭ să atace p'acestŭ Turcŭ venit pentru afacerĭ de comerciŭ. Polițaiulŭ ĕnsă se cam ținea pe urmele luĭ.

Într'uă tutungerie d'asupra portuluĭ, treĭ sergențĭ vĕḑură intrândŭ pe astŭ comerciantŭ musulmanŭ. Elŭ avea aeru voiosŭ și glumețŭ, fuma ca unŭ osmanlîŭ și iubia pré mult caféoa. Florĭ și póme nu lipsia de pre lângă dênsul. Elŭ dete bună ḑiua; și fără multă vorbă se a-

şedă pe uă laviţă încrucişândŭ piciórele. Cu mâna îşĭ dete fesulŭ maĭ pe ceafă; ceru să 'ĭ aducă din cafenéoa de peste stradă cafea; scóse dupe obiceiŭ din sênu-ĭ uă tabacheră, îşĭ făcu ţigară pe care o aprinse, şi privi cu ochĭ marĭ pe aceştĭ militarĭ.

Mitea, cu tóte că personagiulŭ acesta nu'ĭ fu necunoscutŭ, întórse capulŭ ne voind să intre în vorbă cu elŭ.

Aştĭ sergenţĭ din diferite corpurĭ, încinşĭ cu centuronulŭ şi cu tesaculŭ, cu pantalonіĭ resfrânţĭ saŭ băgaţĭ în cismă, pregatiţĭ ca de drumŭ, rĕmăseseră pentru a essesuta transportulŭ depositelorŭ şi bagagelorŭ óstei care se retrăsese maĭ multe chilometre în lăuntru, pe la comunele dimpregiurŭ. Vomŭ vorbi de asta.

Musulmanulŭ deschide ântêĭ vorba:

— Bre! bine te veḑŭ sănĕtosŭ băiatu al prietenuluĭ meŭ! Aşcherŭ voinicŭ eştĭ tu!..

— Bine aĭ venit sănĕtosŭ! îĭ rĕspunde Mitea de mare silă, pentru că acesta începuse a 'ĭ vorbi.

Şi musulmanul scóse treĭ mere dinlăuntru brâuluĭ şi le întinse să tracteze pe câteşĭ treĭ militarĭ românĭ.

Mitea mulţiămĭ şi nu voi să priiméscă.

Viscol, care făcea parte cum scimŭ din artileria de Bucurescĭ, ḑise:

— Tutunŭ aĭ, turcule, să mĭ daĭ?

— Pré bun tutunŭ este al meŭ; poftim să iaĭ cât voescĭ.

Şi elŭ scóse apoĭ unŭ pachetaşu cu tutunŭ care îlŭ ţinea în sênŭ, cam feritŭ.

Viscol fumătorŭ bĕtrânŭ cât şi cunoscĕtorŭ de vinŭ bunŭ, a fost cam liberŭ d'a lua tutun din acestŭ pachetŭ pe care Hechim îlŭ puse gratisŭ la disposiţia astorŭ treĭ

militarĭ. Mitea nu voi să priimiască nimică. Cel d'al treilea, Mărian, luă merele cari eraŭ de tótă frumusețea bine conservate.

Comerciantulŭ stŏpânulŭ magasinuluĭ, spuse că astŭ turcŭ e artileristŭ reservistŭ. Viscol îĭ întinse uă mână când ceelaltă o avusese încărcată cu tutunŭ:

— Déca e așa sûntemŭ cardașĭ amêndouĭ, și eŭ sûntŭ artileristŭ! Póte că mâine poimâine o să ne trimitemŭ alt-felŭ de mere de peste Dunăre!..

Hechim rîse. Mitea în contra obiceiuluĭ seŭ sta seriosŭ. Mărian începuse să ródă ca copiĭ mere.

Turculuĭ nevenindu-ĭ la socotélă ca Mitea junele sergentŭ să nu priimiască nimicŭ din mâna luĭ, întinse mâna la uă sticlă ce o avuse lêngă elŭ, în care era vre-uă treĭ garófe fórte frumóse și câte-va micsandre mirositóre învólte cari înflorescŭ în Aprilie: — Na! asta e pentru tine, bre! ascherŭ!.. Tata al têŭ a mâncat pâine la mine și eŭ la dênsulŭ, și tu copilu bunuluĭ meŭ prietenŭ să iaĭ aste florĭ din mâna mea!..

— Aĭ dreptate, elŭ nu e ca mine însuratŭ cu duoĭ copiĭ a casă; luĭ să 'ĭ daĭ florĭ, dise Mărian. Viscol, care ar' fi maĭ încărcat încă uă-dată uă mână de tutunŭ de cel din Vidin, îĭ dise luĭ Mitea să ia florile.

Inima unuĭ june ca și aniĭ luĭ represintă florile. Ele dicŭ viață și speranță, rechiamă în sufletŭ bucurie ca și primăvéra când ele aparŭ.

— Bre! aĭ vêdut pe Soare? adăogă Turculŭ dupe ce Mitea fără voia luĭ fuse uimitŭ de frumusețea floriloră cari le luă mulțiămindu-ĭ.

— Soare fratele meŭ de cruce? esclamă Mărian, care

rĕmase cu ochiĭ marĭ rotindu-ĭ spre florĭ şi pe turcŭ, întrebându-lŭ: Unde este elŭ?

Elŭ a petrecut iarna cu oile spre Moţăţeĭ. În anul acesta comerciulŭ este slabŭ!.. adăogă turculŭ care era pré familierŭ cu toţĭ locuitoriĭ şi cunoscea bine ce se mişca şi se petrecea prin satele întreguluĭ districtŭ pênă în susŭ de Craiova.

Mitea audindŭ vorbinduse despre celŭ pe care îlŭ iubia ca pe unŭ frate, îĭ trecu ca unŭ fulgerŭ pe dinaintea ochilorŭ suvenirile sale din munţĭ şi nu maĭ puçinŭ cele din Ismail. Elŭ ênsă nu putea stima pe unŭ turcŭ, cu tóte că acesta fusese unŭ marturŭ pentru sacrificiile ce făcuse elŭ acolo. Rĕspunsu luĭ, chiar priimindŭ florile din mâna acestuia, fu rece şi silitŭ: — Soare îşĭ vede de trebile luĭ, eŭ n'am amesticŭ cu comerciulŭ ce 'lŭ face!..

— Bre! voinice! bre! ascherŭ! eŭ te am vĕdut pe tine că estĭ vîrtosŭ, nu aĭ firică de focŭ!.. Eŭ îţĭ uresŭ maĭ multă voe bună, şi îmĭ pare reŭ că acum te vĕdŭ supĕratŭ!..

— Să lăsămŭ asta, îlŭ întrerupe Viscol care era maĭ bĕtrânŭ, maĭ oţelitŭ şi maĭ şiretŭ. Spune, tunurile vóstre batŭ din Vidin pênă d'asupra oraşuluĭ aicĭ? Eŭ n'amŭ fost cam de mult p'acolo...

Turculŭ voi să rĕspunde, dér vedu pe poliţaiu învîrtindu-se p'împregiurŭ şi scia că asta nu miróse bine pentru a lăţi vorba; aci tăcu la întrebarea ce 'ĭ făcuse Viscol.

Mărian temênduse ca nu cumva din vorbe să iasă alt ce-va, dise camaradilorŭ:

— Să plecămŭ meĭ fraţĭ.! că carăle ce am pornit eşiseră din barierŭ afară şi vor fi ajuns la Golenţĭ acum. Să mergemŭ!..

Hechim făcu cu ochiu tutungiuluĭ ḑisŭ, ca cum l' ar' întreba, ce lucru este? unde se duc?.. Tutungiulŭ rĕspunse mişcândŭ din sprâncénă, ca cum i ar' fi ḑis, că maĭ pe urmă o să 'ĭ spue.

— Să ne vedemŭ sănĕtoşĭ! adăoga Mitea adresândŭ scurtă vorbă la multe ce 'lŭ întrebase Turculŭ, şi care iĭ rechiămase din suvenirĭ.

Să ne vedemŭ, Turcule! iĭ ḑise Viscol privindŭ şi vorbindŭ cu óre-care luare peste piciorŭ pe Musulman, dér tot-de-uădată şi mulţiămindu-ĭ pentru tutunŭ care fórte mult iĭ plăcuse.

Déca nu venia poliţaiulŭ nu se curma aşa curênd congresulŭ aci începutŭ.

Plecândŭ eĭ, Hechim se adresă către tutungiŭ:

— Pĕcatŭ, bre! Noĭ o să ne batemŭ cu voĭ! Îmĭ pare rĕŭ! Dér o să ne batemŭ în curêndŭ!.. Heĭ! Moscov!!. şi apoĭ tăcu.

În scurtŭ, Hechim eşi din tutungirie, merse traversândŭ oraşulŭ spre partea de la Nord-estŭ, de unde, cu uă căutătură putu vedea bateriile şi tóte lucrările formidabile a le redutelorŭ atuncĭ părăsite de óstea română. Acolo, la estremitatea oraşiuluĭ stătu, atinse cu degitile bărbia şi mustaţa, se uită, privi în tóte direcţiunile, şi apoĭ coborî în vale către fôntâna cea nouă din marginea fluviuluĭ în dreptul insoleĭ, unde stătu şi se spălă.

Poliţaiulŭ dupe câte-va momente căuta pe astŭ Turcŭ. Elŭ ênsă nu s'a maĭ vĕḑutŭ.

Osman, în acelŭ timpŭ, esercita uă aspră energie şi multă vigilenţiă în tot coprinsul Vidinuluĭ. În afară şi înăuntru cetăţeĭ se petrecea cea maĭ mare activitate în

săpăturĭ, reparaţiĭ, umplerea înpregiurulŭ bastiónelorŭ a şanţuluĭ de uă lărgime monstră cu apă, destupândŭ canalurile despre Dunăre; rĕdicarea tunurilorŭ vechĭ şi înlocuindule cu crupurĭ pe bateriĭ, rĕdicarea bombelorŭ vechĭ şi aşeḑare prin casemate a tot felul de obuse şi proiectile; priimindŭ mereŭ transporturĭ de cereale şi de vite pentru consumaţie a oraşuluĭ la unŭ casŭ de împresurare; asigurândŭ garnisóna cu cele necesare pentru unŭ maĭ lungŭ timpŭ; stăruindŭ ênsuşĭ în persónă la tóte acele lucrărĭ, alergândŭ călare din punctŭ în punctŭ, spre a visita redutele şi bateriile din noŭ construite, şi maĭ de multe orĭ aflânduse pe parapetulŭ fortuluĭ de la Nordŭ, vizândŭ şi essercitândŭ artileristiĭ; precum şi în lagărulŭ aşeḑatŭ între forturĭ, asistândŭ, încongiuratŭ de oficeriĭ sei superiorĭ, la manevre; şi alte-orĭ la conacul seŭ de comandante superiorŭ, stătea încongiuratŭ de charte şi diferite opere militare. Esperienţa şi cunoscinţile câştigate din maĭ multe campaniĭ, în Candia, Bosnia şi Serbia, trăindŭ prin cetaţĭ ca Şumla şi Vidin, continua sa ocupaţiune abunda şi desvolta spiritulŭ seŭ militarŭ. Musulman din unŭ orăşelŭ din Asia, studiile şi le a făcut în scóla militară la Constantinopole; precum sûntŭ toţi ómenĭ închinători Profetului, Osman nu era alt-ceva de cât Turcŭ. Nu 'ĭ putemŭ contesta meritulŭ bravureĭ... Elŭ, de statură maĭ mult de miḑlolŭ, ócheşu la chipu, rŏtundŭ la obraşi, încadraţĭ cu uă négră barbă şi cu trăsurĭ plăcute, cu peptu şi cu spetele late bine legatŭ, bine făcutŭ, impunea mult ostaşilorŭ sĕĭ cu presinţa sa. Vorbia puçin, se consulta cu bărbaţĭ vechĭ militarĭ la tot felul de împregiurărĭ; şi 'şĭ simţia născênduse întrên-

sul forță și voință în apěrarea cetățiloră și întregului imperiu Otomană. Cel puçină elă o credea acésta. Nu socotițĭ că elă n'avu defecte, saŭ nu făcu destule greșelĭ.

Abdul-Cherim, numit atuncĭ de curêndă Serdar-ecrem peste tótă óstea din Turcia-balcanică, lucra si dênsul d'a ține în bună stare cadrilateruluă cetățiloră din coprinsulă Bulgarieĭ; și, alegêndă Șumla de reședință, de unde să desfășóre forțele sale spre a asigura a duoa linie de apěrare, aceia în pólele și pasurile Balcaniloră, comunica adesea-orĭ cu Osman în acela-șĭ scopă și plan al resbeluluĭ... Hechim singură ar' cuteza să intre în cabinetul luĭ Osman fără a 'lă incomoda și a 'lă găsi ast-fel lucrândă.

— Alah! Stăpânulă ceriuluĭ și al pămêntuluĭ! să ajute poporuluĭ sĕă credinciosă, și să îndelungiască ḑilele escelenții vóstre făcêndulă peste dușmană cuceritoră!.. ḑise Hechim presintânduse luĭ Osman care ținea ochiĭ pe uă chartă întinsă d'asupra uneĭ mese.

Osman, alte-orĭ pré seriosă, de și ocupată acum, era bine dispusă de a asculta pe Hechim, care, intrândă, făcu salutarea cuviinciósa aducêndă mâna la frunte pe fesă și la gură, și stătu nemișcată ca uă statue lângă ușă.

Comandantele îlă privi cu ochĭ marĭ, și îlă întrebă petrecênduse pe busele luĭ ună mică surisă, aceia ce încurageă pré mult pe ostașulă reservistă la artilerie.

— Tu care te servescĭ cu tutună, florĭ și fructe când te ducĭ peste Dunăre să sonedzĭ acolo spiritele, ḑise Osman pașa, spune ce este în Calafat?

— Escelențiă! rĕspunde Hechim repetândă de treĭ orĭ salutarea sa pașeĭ, să puĭ să mĕ spânḑure déca nu e adevĕrată ce ve spun, în Calafat nu este nimenĭ, nu gă-

sescĭ piciorŭ de ascherŭ ghiaurŭ Moscovŭ, nicĭ Vlachŭ. Eĭ aŭ lăsat tabiile şi aŭ plecat. Déca ordonaţĭ, dece miĭ din brava nóstră ostire, într'uă nópte póte ocupa ostrovulŭ şi chiarŭ posiţiile Calafatuluĭ, şi se va întări acolo precum altă-dată a maĭ fostŭ!..

Osman rĕdică în sus sprâncenile ascultândŭ, şi păru mintea luĭ că era învĕluită de atâtea cugetărĭ cari se petrecéŭ în creeri seĭ. Atuncĭ seriositatea îĭ ţinu loculŭ surisuluĭ de maĭ 'nainte. Unŭ fulgerŭ de ideĭ şi proiecte trecu prin capu-ĭ şi pe dinaintea ochilorŭ seĭ. Privi earăşĭ pe omul acesta mĕsurându-lŭ din capŭ pênă la picióre cu ochiĭ, dér tăcu.

Pe credinţă de adevĕrat musulman vĕ facŭ jurămêntŭ că ce am ḑis este adevĕratŭ! repetă Hechim.

— Adevĕrat? aĭ vĕḑut cu ochiĭ ce ḑicĭ? îlŭ întrebă comandantele.

— Pré adevĕratŭ! rĕspunse Hechim.

— Acum, destul!.. sûnt mulţiămitŭ de tine!.. îĭ ḑise paşia. Dupĕ ce elŭ stătu cât-va pe cugetărĭ, continuă: Ênsă, aceia ce aŭ făcut eĭ este uă cursă, murmură în sine. Îmĭ voiŭ perde capulŭ décă voiŭ periclita óstea!.. De sigurŭ, apoĭ elŭ ḑise tare: Calafatul este minatŭ!..

Dintre aceştĭ duoĭ, cu tótă capacitatea strategică a luĭ Osman, Hechim se înşelase maĭ puçin: Calafatulŭ nu fusese minatŭ.

Dupe ce a trecut maĭ multe ḑile, comandantele acesta a înţeles-o; dér era tărḑiŭ. De aceia elŭ avu uă mare încredere şi ca unŭ felŭ de stimă pentru acelŭ musulman care tot-d'auna îĭ făcea descoperirĭ importante.

Într'uă ḑi Osman îĭ ḑise: Hechim, am cunoscut cre-

dinţa şi hărnicia ta, îţi ḑicŭ ca tu să mĕ urmezi pe câmpul de luptă în tot loculŭ; şi eŭ voiŭ sci să rĕsplătescŭ meritulŭ teŭ. Noi vomŭ avea uă luptă mare, crâncenă, şi o să ne facemŭ dótoria pentru sânta nóstră causă... Déca din nefericire eŭ voiŭ cădea mortŭ, rănitŭ saŭ prisonerŭ, lucru ce nu 'lŭ putemŭ sci, aicĭ în Vidin numaĭ tu cunoscĭ averea care o am şi câtŭ sufletul meŭ iubesce astă cetate. Ordiile potŭ fi învinse şi sfărîmate, cum Alah! va voi! Şi déca acum n'avemŭ Calafatu, precum altădată în puterea nóstră, Vidinul este cetate neînvinsă!.. Tu veĭ da pentru mine în asemenea casŭ, familieĭ şi fraţiloră meĭ, desluşirile trebuinciόse. Tu îmĭ scii inima şi averea. Hanâma mea, încât timp va fi resbelu va sta la Constantinopole.. Hechim făcu salutarea sa, şi promise supunere şi fidelitate comandanteluĭ seŭ în tóte grelele împregiurărĭ, pentru care atinse barba în chipŭ de jurămêntŭ.

Osman avusese uă mare încredere, dupe maĭ multe încercărĭ făcute despre devotamentu luĭ, că vorbi ast-felŭ acestuia.

De aci eĭ pâşiră amênduoĭ pe parapeturĭ, unde Osman în persónă mĕsura din ochĭ distanţa şi dirigea tirulŭ tunuriloră îndreptate asupra Calafatuluĭ.

Lucrurile luară unŭ demersŭ maĭ seriosŭ!..

IX

TABĂRILE ROMÂNILORU

Eată ce se petrecuse în România dupĕ puçine ḑile de

la intrarea Ruşilorŭ. Corpurile legiuitóre, Camera şi Senatulŭ, fiind convocate, deliberaŭ asupra chestiunilorŭ de cea maĭ mare însemnătate. Tunurile ênsa începuseră a resuna de pe ambiĭ ţermiĭ Dunăreĭ, între Ruşĭ şi Turcĭ. Porturile şi oraşele nóstre de pe marginea Dunăreĭ fuseră isbite de aceste ostilitățĭ şi cercară stricăciunĭ şi pagube. Atuncĭ corpurile înalte votară: că, de şi România este părăsită de sprijinul Puterilorŭ în nisce momente periculóse, ea va urma essemplul strămoşilorŭ eĭ, invocândŭ ajutorulŭ a tot Potintelui Dumnedeŭ, şi se va sprijini pe patriotismulŭ fiilorŭ seĭ, şi la nevoe chiar pe braçele lorŭ; şi aşa împreună Deputaţiĭ şi Senatoriĭ votară midlóce guvernuluĭ de a apĕra drepturile şi interesele Românieĭ façiă cu resbelulŭ începutŭ.

Guvernulŭ dupĕ acésta dete ordin ca trupele ce se retrăseseră, să reocupe Calafatul întărindu-lŭ şi maĭ mult cu redute şi tot felul de lucrărĭ militare. Atuncĭ, pe lângă tóte acele regimente, curseră mereŭ şi altele de prin capitală şi din tóte marginile ţereĭ. Ostaşiĭ bĕtrânĭ, ofiçeriĭ de diferite grade inferiórĭ şi superiorĭ, pensionariĭ, veniră la chiămarea Patrieĭ să ia locŭ în fruntea şi 'n rôndurile trupelorŭ; şi lagărulŭ din Oltenia se concentră cu mare rĕsunetŭ la fruntariile Dunăreĭ, şi se înşirui de în sus de Gruia pênă aprópe de Bechetŭ, formândŭ unŭ mare semicercŭ în care intra maĭ tóte comunele mărginaşe într'uă întinsa distanţă. Treĭ divisiunĭ eraŭ acolo concencentrate.

Numimŭ aci câte-va fapte cari justifică atitudinea ce Româniĭ o avură în împregiurările astea: din Turtucaia Turciĭ încercară să trécă de a face uă recunóscere pe

ţermul stângŭ la Olteniţa, prin unŭ monitorŭ şi trupe infanterie; óstea română care era în acea parte prinse de scire, şi, prin unŭ tirŭ justŭ al bateriilorŭ şi cu tiraliorĭ de infanterie, nimici acéstă încercare din partea adversarilorŭ. Şi la Corabia earăşĭ duoĕ monitóre turce, dupĕ ce unul la Islazŭ provocase prin bombe aruncate pe Românĭ, şi acolo fu omorîtŭ cel d'ântêĭ soldatŭ căḑutŭ, sergent-majoru Blăjan, se cercaŭ a ataca acestŭ portŭ Corabia cu trupe; dér Românii prin artilerie şi infante rie le puse pe fungă producêndu-le stricăciunĭ înlăuntru lorŭ, cari se retraseră la Rachova, de a repara avariile cari le suferiră. La Lompalanca neamiculŭ avêndŭ duoĕ bateriĭ cu câte unŭ tunŭ, aşeḑate la estremitatea din susŭ şi din josŭ a oraşuluĭ, Româniĭ, de la Rast, fiind provocaţĭ de acele bateriĭ, le aŭ demontat unulŭ. Numaĭ vorbimŭ de Giurgiu, care fu maĭ de totŭ distrusŭ de către tunurile din Rusciucŭ. Başibuzuciĭ turcĭ cercară la câteva puncturĭ d'a călca teritoriulŭ român pentru jeafurĭ; soldaţiĭ nostri îĭ respinse tot-d'auna de câte orĭ veniră la peptŭ uniĭ cu alţiĭ şi le luară prăḑile înapoĭ. De la Bechet luară nisce vase a le unorŭ comercianţĭ, încărcate fiind cu producte... Tóte astea, fie că Înalta-Pórtă a dat nisce asemenea ordine, saŭ că uniĭ comandanţĭ le făcură de la sine, aŭ lovitŭ în amorulŭ propriu alŭ fie-căruia românŭ şi naţiunea fu indignată...

Cu incepercа dér uneĭ asemenea spăimântătóre ostilitățĭ, corpurile legiuitóre aŭ votatŭ ruperea relaţiunilorŭ din trecut cu Înalta-Pórtă, şi declarară, de ocasiunea ḑileĭ 10 Maiŭ, Statul Românieĭ independentŭ.

Turcia spre rĕspunsŭ în mâniia eĭ, a revocat actulŭ

de învestitură a persónei Mării Sale Domnitorul Carol I, alesŭ de naţiunea întrégă.

Naţiunea de aci, fără voia d'a se încăira cu Înalta-Pórtă, era provocată şi căta a veni la luptă cu dênsa. De a servi istoriei patrii aceste amĕnunte, cată ce fel s'a urmat, de la începutŭ, concentrarea de trupe şi construirea de redute şi baterii la Calafat.

1876 Noembre 8 sosesce în Calafat I brigadă micstă; comandantŭ Col. Sachelarie. Şi se începe sub dirigearea Maiorului de artilerie Popescu, rĕdicarea bateriilorŭ: Carol, Elisabeta, Mircea şi Michaĭ-bravul. La decembre plecă Col. Sachelarie şi brigada rĕmâne ḑiumĕtate.

877 de pe la I Aprilie începu a sosi reservele brigadei I corpŭ, de reg. II dorobanţi, IV linie, uă baterie tunuri, unŭ escadronŭ călăraşi, IV bat. vênători.

În nóptea de 7 spre 8 Aprilie oştirea evacuând Calafatul, prin marşuri şi contra-marşiuri, s'a restabilitŭ în Poiana.

Populaţia Calafatului golesce oraşul sub cuvêntŭ că vorŭ trece Turcii. Aci rĕmăsese uă despărţire de călăraşi, şi căpitanŭ Manu în misiune. Dupĕ câte-va ḑile încetează şi navigaţia pe Dunăre, de óre-ce în josŭ începuse lupta cu tunurile de pe unŭ ţermŭ pe celălaltŭ între Turci şi Ruşi. Între Calafatŭ şi Vidin a urmat încă comunicaţia prin bărci duoĕ-trei ḑile, apoi s'a întrerupt cu totul.

La 21 Aprilie, brigada I ocupă din noŭ Calafatul, pe margine, unde bivoachează câte-va ḑile în dosul oraşului, apoi începe a sosi trupele necontenit şi se formează divisiunea I comandantŭ Col. Cerchez; reşedinţa Calafatul, ocupând şi satele: Ciuperceni, Piscu, Poiana, şi tabăra

duoĭ chilometri în spatele orașuluĭ. — Divisiunea II comandată de Col. Logadi ocupând, a duoa zonă, satele Galicea, Moțăței, Cetate, Gârla-mare Salcia, Fôntâna-Banuluĭ, Moreniĭ, Hunia, Golențiĭ, Maglavitu; și acestea tóte formează Corpul I activă, comandantă generalu Lupu. Se armézā bateriile, și la Elisabeta se așéḑă tunurĭ de calibru fórte mare. La 26 Aprilie, Turciĭ din chiar senin începă din Vidin bombardarea contra Calafatuluĭ și se rĕspunde cu vigóre, la orele 1 și 30 minute după amiaḑĭ. Nu mult după acésta se rĕdicară bateriile Independența, 26 Aprilie, Cuza, Bogdana, (la Ciuperceniĭ) și alte diferite lucrări militare pe câmpă, în tabără și alăturĭ spre Poiană. Asemenea se lucrau la întăririĭ la Cetate și la Rast, unde operează corpul II și III, reședința Băilesci. — Tóte bateriile sûntă legate prin fire electrice cu lagărul unde este cartierulă generale.

Cât scim dér corpurile cari fură staționate pe timpul vereĭ la Calafat sûntă: regimentul IV linie, batal. IV vênătorĭ, I, III, IV și VI dorobanțĭ, companiile I, II și IV de geniu, artilerie fórte numerósă și 80 ómenĭ aleșĭ din pompierĭ ca artileriștĭ, ună pluton de flotilă, cari făcea serviciul bateriiloră de cósta, (fortificațiunile de pe țermă) ună mare numĕră de ómenĭ pentru serviciulă sanitariă, ostașĭ și civilĭ, precum doctorĭ, bărbierĭ și servitorĭ cari erau ocupațĭ la ospitale și infirmeriĭ. Comunele de prinpregiură și în josul fluviuluĭ, adică: Poiana, Ciuperceniĭ, Tunariĭ, Desa erau pline de diferite regimente din cele susă descrise, infanterie, cavalerie și artilerie, pênă maĭ în josă de Rastă. În Poiana, care e uă comună însemnată prin numĕrulă locuitoriloră, cu case marĭ proprie

tăresci (palatŭ) şi grădină, parcŭ frumosŭ, biserici două, scóle de modelŭ pentru băieţi şi fete, şi câte alte multe îmbunătăţirĭ; fiind-că în acea comună s'a aşeḑat marele cartierŭ generale, brigada roşiorilorŭ sub comanda D-luĭ Col. Creţianu, şi care tot d'auna făcea garda capuluĭ supremŭ alŭ armateĭ, cu unŭ batalionŭ de dorobanţĭ, ospitalul ostăşescu şi ambulanţele societăţiĭ Crucea-roşie s'aŭ stabilitŭ acolo. Spre drépta Calafatuluĭ la Cetate, Salcia, Gârla etc. eraŭ alte trupe, şi cari mereŭ se mobilisaŭ în susulŭ Dunăreĭ pênă spre Severin.

Tabăra mare ostăşiască era stabilită în Calafat. Lumea era grămădită acolo ca cum s'ar' aduna ḑece bâlciurĭ la unŭ locŭ. Lagărulŭ era cu numirĭ de strade, — liniile ocupate de tot felulŭ de arme; mulţime de ómenĭ şi caĭ; artilerie, furgóne, ambulanţe, bucătăriĭ şi provisiunĭ, depourĭ magasine de producte, cireḑĭ şi turme vite de tăiatŭ spre îndestulare; — nisce morĭ cu aburĭ rechisiţionate, şi mulţimea coptórelorŭ de la Caraula şi Poiana, cari lucraŭ continuŭ; acea activitate, acea ferbere de regimente; preparative în entusiamŭ şi resunetu; soldaţiĭ curăţindŭ armele lorŭ; stândŭ grupaţĭ pe sub corturĭ şi pre din façiă-le; umblăndŭ pe strade, alergândŭ la arme când se dedea semnalulŭ, mergêndŭ înarmaţĭ la schimburĭ de garde şi sentinele; signalele, alarma, bătăile tobelorŭ, plus conversaţiunea detunătóre a fucilelorŭ şi bronzurilorŭ din bateriĭ care urma să încépă cu Vidinul... Aceste tóte eraŭ de vĕḑutŭ şi auḑitŭ înlăuntru şi împregiurulŭ Calafatuluĭ...

Turciĭ vedéŭ de peste Dunăre acéstă mişcare de numeróse trupe spre partea Românieĭ, şi Româniĭ vĕḑură asemenea lagărele, corturile turcilorŭ aşeḑate sub cóstele

dealuriloră şi 'n diferite puncturĭ a le ţermuluĭ dreptă; pe la mărginĭ adăpândă caiĭ, în fortereţă umblândă ca ună furnicară; şi, în portul Vidinuluĭ, umplêndă sacalele cu apă ómenĭ cu chipulă negru, cu îmbrăcămintea brăsdată cu şireturĭ roşiĭ saă galbene şi pe capă cu fesurĭ.

În Calafat, precum şi în alte locurĭ, în rĕdicarea reduteloră şi retranşementeloră, cât şi în ostrovul care e dinaintea luĭ în Dunăre, ḑiserămă, ómeniĭ eraă toţi pe lucru. Lagărele se măréă continuă, essercițiile, manevrele nu încetaă a le óstei, provisiunile şi munițiunea veniaă necurmată; tóte acestea nu rĕmânéă neobservate de Osman.

În Vidin, precum arĕtarămă, paşia dirigea ênsuşĭ tirulă tunuriloră şi mortiereloră de pe parapetele fortuluĭ. Şi, o! durere! în Aprilie fu ună începută schimbare de focurĭ între Turcĭ şi Românĭ, din aceste duoĕ cetăţĭ; eară în Maiă a fost uă vigurósă canonadă între Vidin şi redutele din Calafatu, când asistă şi Măria Sa Domnitorul cu tótă suita Sa. În Maiu şi Iunie nu vomă uita să amintimă că tóte oraraşele, de la Brăila pênă în susă peste Oltă la Cetate, îşĭ aruncară de pre ambiĭ ţermĭ obuse şi ghiulele, al cărora resultată era să dĕrîme case, să dea locă la incendiurĭ şi să ucidĕ ómenĭ...

Crunte şi vijeliósc fură aceste ḑile cu începerea ostilităţiĭ, dér maĭ crunte şi sângeróse ca uă mare tragedie urmaă altele dupĕ cum o să vedemă.

Obusele de la Vidin căḑură maĭ ântêĭ, cele maĭ multe, în apele Dunăreĭ, dér în curêndă succedară altele cari loviră maĭ din susă de Calafat. Ele aă ajuns pênă în miḑlocul unuĭ cioporă de oĭ carĭ păsceaă pe câmpă.

În ḑiua de 14 Iunie, la bateria numită Michai-bravul,

uă obusă din Vidin cădêndŭ aci, ucise pe sergentul C. Popescu din bateria I călărćţă, sfărîmă călcâiulŭ piciorului Căpitanuluĭ A. Botez, şi unuĭ soldatŭ de artilerie îĭ rupse de tot piciorulŭ. Scenele aceste dureróse, victimile cădute pe la diferite puncturĭ cătrăni inimile ostaşilorŭ, şi eĭ jurară în adâncul lorŭ rĕsbunare.

Înlăuntru cetăţiĭ şi oraşul Vidin, cam de la începutulŭ bombardăriĭ, geamiĭ, chioschiurĭ, hornulŭ de la móra cu aburĭ numaĭ eraŭ, incendiurĭ s'a vĕdutŭ în maĭ multe părţĭ a le oraşuluĭ, şi care continuŭ a urmatŭ tótă véra...

Osman, la începutŭ, ordonase ca nimenĭ să nu plece din oraşŭ afară. Şi elŭ ardea de setea d'a şterge din façia pămêntuluĭ noulŭ Calafat, către care începu a dirigea singurŭ tirulŭ. În cele din urmă în adevĕrŭ biserica şi casele Teodoru rĕmaseră nisce ruine, casa primărieĭ, unŭ hotelŭ şi altele fură rĕŭ lovite...

Pecând comandantele musulmanŭ se ocupa de acestea, veni înlăuntru cetăţiĭ uă mulţime de individĭ nefericiţĭ, fiind în fruntea lorŭ unŭ Evreŭ bancherŭ, şi care, în lipsa titularuluĭ, ţinea locŭ de consulŭ austro-maghiar dupe ce se declarase resbelulŭ.

Osman nicĭ că îĭ vĕdu pe toţĭ acestĭ cari veniră cu lacrimile pe obrasŭ.

— Aman! escelenţă! A rupt comptabiluluĭ meŭ mâna uă bombă care a lovit în magasinul meŭ. Aman! sûnt în periclu cu tótă familia! Sûntemŭ perduţĭ! fie-vă milă de noĭ!..

Osman, apsorbitŭ de ocupaţiune lângă tunurĭ, abia avu timpŭ să întórne façia şi să rĕspundĕ:

— Carăte d'aicĭ!.. adăogândŭ şi acea espresiune ce o-

bicinuescŭ când sŭntŭ supěrațĭ musulmaniĭ. Duceți-vă d'aicĭ că punŭ de vě rupe urechile la toțĭ!..

Şi nefericițiĭ acestia, drept satisfacțiune la plângerea lorŭ, audiră uă vorbă neplăcută puçin parlamentară, dupě care aŭ trebuitŭ negreșitŭ să se retragă.

Osman ênsă, încredințându-se că tirulŭ bateriilorŭ din Calafat este precisŭ, și că vor sfărîma și incendia tot orașulŭ, puse să se însciințeze, că fie care are voie să se retragă unde va putea, maĭ ales familiĭ, pe la marginĭ la viĭ, saŭ maĭ departe de Vidin.

Hechim fu cel-d'ântêĭ care îșĭ duse pe aĭ seĭ la satul Tatargicu, și de acolo la Musulmana, la uă rudenie a sa.

S'a spus chiarŭ de fugariĭ din Vidin, că, maĭ mulțĭ ómenĭ civilĭ și militarĭ aŭ cădutŭ victima obuselorŭ de la bateriile românescĭ cŏcĭ tóte eclataŭ. — Acele turcescĭ pe la începutŭ maĭ nicĭ una nu se spărgéŭ. Pênă la I Septemvre nicĭ unŭ monitorŭ turcŭ n'a suit Dunărea pênă la Arcer, avanpostul Vidinuluĭ, contra căruia se rědicase bateria de mare calibru de la Bogdana cu tunurĭ de 18. Dintre șăicile ce staționaŭ la Vidin s'aŭ afundatŭ de Românĭ câteva; restulŭ s'aŭ coborît la vale către Lompalanca și Rachova. — Pe la începutul campaniĭ, adică pênă nu începuse ostilitățile, în giurul Vidinuluĭ se stabilise duoě tabere, una la Nord-vest în dosul fortereçeĭ pe șesŭ, alta la Sudŭ de Vidin pe dealurĭ, ambele putéŭ să numere la 50,000 ómenĭ. Îndată ce a 'nceputŭ acțiunea în josulŭ Dunăreĭ, tabările aŭ începutŭ a se micșora, așa că, în cele din urmă, aŭ rěmasŭ de la 6 pênă la 8 miĭ ómeniĭ in Vidin (în interiorŭ și 'n vecinătate, începêndŭ de la Lompalanca pênă la Florentin și

Bregova). Pentru apĕrarea Vidinuluĭ aŭ rĕdicatŭ Turciĭ, precum am maĭ disŭ, maĭ multe bateriĭ la Nordŭ, Sudŭ şi la Vestŭ pe şesŭ şi înălţimile din spatele cetăţiĭ; spre Dunăre, s'aŭ reparatŭ cele vechĭ; între cari putemŭ însemna ca maĭ importante: Fortul-nordŭ, bastionulŭ, şi cele de la Smârdan...

Româniĭ ostaşĭ se întăriaŭ, se oţeliaŭ în aceste essercitiĭ şi manevrele cari merŭ le făcéŭ. Cu tóte că primăvéra acésta fusese rece cu ploĭ, vênturĭ, pétră, apele debordaseră din rîurĭ producĕndŭ inundaţiunĭ, şi de uădată în Iunie şi Iulie fu secetă mare şi căldurĭ năbuşitóre în aceste nisipóse locurĭ fără apă şi fără umbră, fiiĭ voiniciĭ nostri oşteni nu fuseră împedicaţĭ şi nu perdură răbdarea, cât timpŭ stătură pe marginea Dunăriĭ, d'a se organisa bine; şi, déca câte uă-dată le venia cu îndemnă, întindéŭ câte uă horă mare, plăcerea românaşilorŭ noştri, danţândŭ la cântarea unuĭ fluerŭ ciobănescŭ ca să le trécă de dorŭ şi să trécă timpulŭ... Fuseră măreţe şi strălucite împregiurulŭ Calafatuluĭ inspectările ce Măria Sa Domnitorul făcu trupelorŭ, când bateriile deschiseră focurile la cari îndată rĕspunseră cele din Vidinŭ. Dunărea era agitată; trajectoriile obuselorŭ o traversa descriindŭ în atmosferă uă urmă de focŭ. Marginile eĭ eraŭ acoperite cu corturĭ (tabările) şi cu pădurĭ de baionete, cu tunurĭ strălucindŭ, caiĭ escadrónelorŭ umplĕndŭ pămêntulŭ, şi călăreţiĭ, în nemărginite colóne, stând cu săbiile scóse înfăçişaŭ bărbăţie şi heroismŭ; cu toţiĭ eĭ represintaŭ ochilorŭ uă panoramă demnă de vĕdutŭ care va rĕmânea neştérsă din memorie. Diua aceea era strălucită; detunarea de la bateriĭ cu fumŭ şi cu pară de

focŭ se repeta mereŭ mugindŭ şi detunândŭ forte pênă peste dealurĭ şi în tot întinsul fluviuluĭ. Nu puçin persóna Domnitoruluĭ, bărbatŭ cu inimă, şi care a moştenitŭ de la străbuniĭ seĭ tradiţiunĭ de heroismŭ, deştepta în inimile astorŭ fiĭ de la Dunăre şi Carpaţĭ coragiulŭ care trebuia să 'lŭ aibă, — Coragiulŭ străbunilorŭ pentru Românĭ!...

Cam în acelŭ timpŭ a fost necesitate d'a se face recunóscerĭ peste Dunăre. Maĭ mulţĭ ostaşĭ, ceĭ maĭ coragioşĭ, se înscriseră de cu séră, ca în nópte să trécă cu luntrea pe partea inamiculuĭ. Mitea, din corpulŭ căciulanilorŭ dorobanţĭ, alergă de se înscrise; elŭ sărută tesacul şi puşca când intră în luntre. Unŭ ofiçerŭ care trăise cu serviciu mult timpŭ spre părţile acestea, cunoscêndŭ posiţiunea têrîmuluĭ şi vorbindŭ limba turcă, conducea acestĭ vre uă cinci-spre-ḑece militarĭ tot unulŭ şi unulŭ aleşĭ, cari săriră într'unŭ batelŭ, ce porni din dreptulŭ ostrovuluĭ şi pluti pe margine în susŭ, nóptea în întunericŭ; şi trecură şi desbarcară tocmaĭ între lagărele turce şi cetatea, fără a fi zăriţĭ de pichete. Eĭ se risipiră şi se depărtară p'în tufişurĭ de mărăcinĭ şi porumburile cari atuncĭ eraŭ marĭ. Târḑiŭ era să iasă luna, şi eĭ ar' fi pututŭ să observe posiţiunile unde eraŭ aşeḑate acolo lagărele acelea; şi, la întórcere, să pótĕ aduce cu dênşi măcar unŭ ascherŭ prinsŭ, ca cu acestŭ chipŭ să pótĕ afla numĕrulŭ inamiculuĭ, forţele luĭ şi spre care parte era elŭ maĭ tare. Acestĭ coragioşĭ ostaşĭ trecură p'între picheturĭ la Vidin, se risipiră în óre-care distanţă şi se întinseră pênă în calea care duce spre maĭ multe părţĭ a le fortuluĭ. Mitea, ca şi ceilalţĭ risipiţĭ în tiraliorĭ câte

duoĭ, sta pe brâncĭ căutândŭ cu ochiĭ ca vulturulŭ după pradă. Duoĭ călăreţĭ turcĭ veniaŭ spre pórta din susŭ. Luĭ Mitea îĭ venia bine şi întinse puşca de a lua la ochĭ ca unŭ bunŭ vênătorŭ pe unulŭ, pe celălatŭ îlŭ va prinde maĭ lesne viŭ. Când elŭ voi să tragĕ, Viscol pompieru care şi elŭ era aci, pune mâna şi îlŭ opresce, îĭ făcu semnŭ că în spatele lorŭ era unŭ pichetŭ, care, déca va audi detunarea, va da alarmă şi tótă ceata militarilorŭ este în periclu.

— Voisemŭ numaĭ să încercŭ; luasemŭ la ochĭ de probă şi aşĭ fi trasŭ, déca n'ar' face în asemenea împregiurărĭ arma sgomotŭ când îĭ daŭ focŭ!.. dise încetŭ şi cam rîdêndŭ sergentuluĭ confrateluĭ seŭ care îlŭ lovi pe braţu. — Ce probă!.. că, déca nu te opriamŭ eŭ, şi dedeaĭ focŭ!.. adăogă acesta maĭ cu esperienţă.

Aşa dér tăcură eĭ stândŭ culcaţĭ pe pămêntŭ, şi călăreţiĭ trecură cincĭ paşĭ p'alăturĭ de eĭ. Mitea cunoscu când fuseră maĭ aprópe, că acela pe care îlŭ luase la ochĭ era Hechim, şi se crede că cel d'al duoilea a fostŭ însuşĭ Muşirulŭ, carĭ eşiră nóptea d'a inspecta posturile. În curênd s'audităŭ tropotulŭ cailorŭ uneĭ escorte ce rĕmăsese maĭ în urmă şi eşia dintr'uă vălcea în susŭ. Decĭ dilele luĭ Hechim se maĭ prelungiră prin acéstă întêmplare. Mitea trăgĕtorŭ cercatŭ sigurŭ, cine póte sci, déca nu l'ar fi opritŭ tovarĕşulŭ cel d'alăturĭ, luândŭ bine la ochĭ pe Turcu, l'ar' fi trimis în braţele huriilorŭ în lumea ceelaltă; dér póte a fost destinatŭ, ca tînĕrul ostaşŭ să 'şĭ aducĕ aminte de acésta maĭ târdiŭ, cu tótă animositatea luĭ şi motivulŭ ce avea d'a urî pe Musulmanĭ. Ofiçerulŭ şi ceilalţĭ militarĭ românĭ se depărtaseră mult; şi, când era

aprópe să iasă luna, se grăbiră a se aduna risipiţiĭ ostaşĭ, mulţiamiţĭ fiind numaĭ că aŭ putut vedea cum eraŭ aşeḑate trupele şi ceadîrile lagăruluĭ după posiţiunea ce fie-care ocupa. Ostaşiĭ recunoscĕtorĭ voiră a ocoli pichetulŭ alăturĭ de punctulŭ unde ei desbarcaseră. Dér din întêmplare sentinela d'acolo era deşteptă; şi, după cum se vede, ea a simţitŭ de dênşi, că a datŭ focŭ din armă şi aprinse paiele şomăiagu pe prăjina înfiptă în façia pichetuluĭ, după care se auḑi numaĭdecât sunândŭ alarma în lagărŭ şi chiarŭ în cetate. Fiind numaĭ câţĭ-va acestĭ români şi îndestulŭ de hotărîţĭ, căutară să alerge iute la luntre şi să pótĕ trece dincoa fără vre unŭ periclu. Déca eĭ se angageaŭ într'uă luptă ar' fi fost uă imprudenţă!..

Târḑiŭ pe la mieḑulŭ nopţiĭ, a început uă canonadă îndestulŭ de forte din Vidin asupra Calafatuluĭ. S'a observatŭ că unŭ vaporŭ venise din susŭ şi se oprise, la marginea Dunăreĭ pênă a nu ajunge sub fortereţă.

Aci se comise uă greşială, şi acésta produce tot-d'auna vre unŭ reŭ. Eată ce:

S'a fost anunţatŭ comandantuluĭ armateĭ de la Calafat (corpul I) că va trece unŭ vaporŭ de la Severin. Printr'uă ciudată ne'nţegelere, trupele de la Cetate, îndată ce aŭ vĕḑut vasulŭ, aŭ începutŭ a 'lŭ bombarda deschiḑêndŭ şi focŭ de muscheterie asupră-ĭ, aşa că elŭ fu silitŭ să dea spre malul turcescŭ. Sosindŭ în dreptul Calafatuluĭ, de la pichetul Petrişu, încetândŭ foculŭ de la Cetate, earăşĭ s'a apropiatŭ de malulŭ stângŭ unde din noŭ a fost asediatŭ de artilerie şi puscĭ cari trăgéŭ în elŭ la 50 metri. Turciĭ de asemenea aŭ începutŭ focurile asupra Calafatuluĭ.

Şi eĭ se înşelaseră credêndŭ că apêra vre unŭ vaporŭ al lorŭ care le aducea voluntarĭ. În curêndŭ se desmeticiră şi cunoscură că nu e d'al lorŭ.

Bietul vaporŭ a trecutŭ cu tótă forţa aburilorŭ prin foculŭ încrucişatŭ româno-turcŭ pênă către Ciuperceni, unde cârmaciulŭ printr'uă manevră desperată, l'a băgatŭ cu botulŭ în prundŭ acolo. Acestŭ bastimentŭ numitŭ Clotilda, cu unŭ echipagiŭ pênă la 15 ómenĭ, era destinatŭ să intre în apele Jiiuluĭ pe la Bechet pentru serviciu de transtportŭ al armateĭ, şi cum am ḑisŭ, ordinile ce se dedesc numaĭ pentru uă simplă demonstraţiune strategică, se transformară într'nnŭ actŭ de ostilitate din cele maĭ violente şi păgubitóre. Elŭ era, ca şi unŭ altul numitŭ Ada, căruia i s'a întêmplatŭ tot nisce ast-felŭ de împregiurărĭ, bastimentŭ cumpĕratŭ de Ruşĭ, adusŭ din Austria pe Dunăre.

Acéstă împregiurare a făcutŭ ca Vidinulŭ să încépă canonada în timpulŭ nopţiĭ asupra Calafatuluĭ..

X

RUŞIĬ SE ÎNCAIRĂ CU TURCIĬ

Vobrindŭ de armata rusă, să nu uitămŭ, că, dupe sosirea Mareluĭ duce Nicolae, comandantele superiorŭ, aşeḑându-se carticrulŭ generale la Ploescĭ, se regulă, ca în partea de peste Oltŭ să opereze armata română, şi în cea dincóce de Oltŭ cea ruséscă. Începură Ruşii să facĕ

continue recunóscerĭ peste Dunăre, cari permise asteĭ ostirĭ să cunóscĕ posiţiunile d'acolo şi ce forţe li se opune; earŭ trecerea armateĭ se efectuă după sosirea Maiestăţiĭ Sale Imperatorele.

Ca să putemŭ ḑice ceva despre astă ostire, care o vĕḑurămŭ trecêndŭ sub ochiĭ nostri în timpŭ maĭ multe lunĭ, cu ce forţe veni, cum este echipată şi cu ce preparative era de provisiunĭ, sè părea în adevĕrŭ că se deslócă munţiĭ prin aceste deposite nemărginite aduse şi grămădite pe la diferite puncturĭ; şi ca cum s'ar mişca pădurile de mulţimea ómeniloră înarmaţĭ cari mereŭ veniră. Nu o ḑicemŭ că e cea d'ântêĭ din lume, dér este îndestulŭ de bine echipată: infanteria ómenĭ junĭ şi oficeriĭ asemenĭ, artileria şi cavaleria imposantă, comandanţiĭ superiorĭ maĭ mulţĭ germanĭ, bărbaţĭ instruiţĭ, şi Ruşĭ cu esperienţă şi cunoscinţă d'a le resbeluluĭ, dupĕ atâtea campaniĭ ce le avură maĭ ales contra Turciloră şi Cerchesiloră. Garda imperialĕ e tot ce póte fi alesŭ în ómenĭ şi echipamentŭ. Cazaciĭ nu sûntŭ în nimicŭ schimbaţĭ: eĭ sûntŭ tot aceiaşĭ precum eraŭ la 1812—28— saŭ la 54, în campaniile petrecute în Europa şi 'n Asia. Echipamentulŭ, caiĭ, armele şi portulŭ e cel tradiţionalŭ al lorŭ. Manevrele lorŭ sûntŭ cu totulŭ particulare. Eĭ dresează caiĭ într'unŭ chipŭ minunatŭ. Cazaculŭ fuge călare ca fulgerul pe câmpie; şi, îndată, când voesce, i se orpesce calulŭ, descalecă, şi, la unŭ semnŭ, calul se culcă la pămêntŭ. Cazaculŭ se pune îndărĕtul caluluĭ seŭ cu puşca la ochĭ ca dupe unŭ meterezŭ şi dă focurĭ; se scólă ear îndată, călăreţul cu calul seŭ, încalecă, fuge în care direcţiune voiesce înainte, saŭ îndărĕtŭ; din alergătura mare

ia cu pușca la ochĭ pe inamicŭ, și dă în tóte direcțiunile focurĭ unele după altele; se repede cu lancea ca unŭ trăsnețŭ, împunge, sparge pe adversarŭ unde elŭ ajunge; se învêrtesce ca uă morișcă pe sub pântecele caluluĭ seŭ; gonindŭ, ia uă monedă saŭ orĭ ce obiectŭ de josŭ; stă orizontalŭ saŭ oblicŭ, cum îĭ place; sburând călare dă focurĭ îndărĕtŭ; și nu 'ĭ e cu greŭ d'a trece în notŭ cu calul fluviĭ marĭ precum e Dunărea, Volga etc. Apoĭ e dibaciŭ, elŭ scie să se folosiască din tóte împregiurările și în orĭ ce locŭ străin s'ar' găsi. Fie unŭ regimentŭ, uă sotniă saŭ cincĭ inșĭ, eĭ duc cu dênșiĭ căruciórele cele de forma luntreĭ, cu duoĭ saŭ treĭ caĭ, pe cari îĭ mână cazacul cel cu chica rĕtundită, cu barba în furculiță, cu obrașiĭ lătărețĭ și cu ochiĭ verduĭ; acésta o încarcă cu tot felul de lucrurĭ care intră sub mâna-ĭ, pênă și mieĭ și păsĕrĭ de orĭ se mărime. Călărețiĭ cu lancea lungă și cu căciula de forma doniței, saŭ cu uă șapcă precum e discul, pe care o pune cam la uă parte, nu pré se lasă să trăiască reŭ în campanie. Eĭ daŭ rótă prin tóte părțile, pe câmpiĭ și în sate; și, precum în stepurile Dnieprului simte de departe unde este apă, așa eĭ înțelegŭ unde să isbiască de a găsi câștigŭ din pleașcă, saŭ în al cuĭ chimirŭ se găsesce ceva aurŭ monede. Se ducŭ eĭ fórte departe gonindŭ pe inamicŭ; și, când se întórnă la căruciorul ḍisŭ, pré rarŭ se 'ntêmplă să vie fără a fi încărcațĭ cu provisiunĭ, și maĭ cu osebire cu chimirulŭ binișorŭ garnitŭ. Cel rĕmasŭ la căruță, cât te stergĭ la ochĭ aprinde foculŭ, unde se opresce; și, în tingirile cari le ducŭ cu eĭ, gătesce de ospĕțŭ. Așa, cum vedețĭ, veselia ia unŭ putericŭ sborŭ pre fețele camaraḍilorŭ ceĭ

de la Don, cari în tóte împregiurările aŭ voie bună, în luptă ca și în repaosŭ, cântă și sûntŭ cu coragiŭ!..

Ostașulŭ rusŭ este supusŭ, se închină la ordinile cari i se dă; elŭ ḑice: Dumneḑeŭ și Țarul!.. stă perete în facia foculuĭ inamiculuĭ; móre voiosŭ în numele Țaruluĭ, și merge cântândŭ și batêndŭ în dairea când se duce la resbelŭ... Turcul este fanaticŭ numind sânta causă, ca și ceĭ de susŭ, când merge la resbelŭ. A lupta și a omorî ghiaurulŭ (necredinciosu) când e cu elŭ în vrajbă, este uă détorie; așa îlŭ învéță Coranul, cartea și legea sacră a luĭ, lăsată de Mahometŭ Profetul. Nu vomŭ nega ênsă, că, pe lângă acestŭ fanatismŭ, elŭ are și calitățĭ. Turculŭ dă ospitalitate ca uă détorie sântă pentru orĭ ce individŭ... Este cu tóte acestea vigurosŭ, oțelitŭ în foculŭ resbeluluĭ, fórte iute începe și încetează maĭ curênd. Sub comandanțĭ bunĭ, nu o va nega nimenĭ acésta, ostașulŭ turcŭ este capabilŭ de mare vitezie. Soldatul rusŭ, de și maĭ móle la începutul foculuĭ, stă nemișcatŭ perete cândŭ capi de cari este condus sûntŭ capacitățĭ cari îșĭ facŭ bine détoria de strategie. Cu tóte acestea cată să nu ne înduoimŭ, că cu atâte miḑlóce și ómenĭ de cari dispune armata rusă va avea avantage!..

Obstinațiunea fu mare ce aŭ avut colónele cari trecură Dunărea ântêĭ, de la Galațĭ pe la punctulŭ Zatoca, în nóptea de 7—8 Iunie, fiind apele revêrsate, și în retragere lăsase bălțĭ și nomolurĭ mlăștinóse, spre partea aceia a Dobrogeĭ. Este de miratŭ cum a putut înainta acéstă armată p'între atâtea obstacole; desbarcurile de ómenĭ, caĭ și tunurile căḑênd nomolițĭ în smărcurĭ și mlaștinĭ în cari eĭ intrară pênă la peptŭ? Acésta e me-

ritulŭ capilorŭ, cari, prin essemplu lorŭ, scie a rĕdica moralulŭ bravilorŭ ce nu se retragŭ de dinaintea celorŭ maĭ marĭ greutățĭ și cu unŭ așa urît timpŭ. Turciĭ se retrăseserĕ și lăsaserĕ nisce cete de bașibuzucĭ pe cari în curênd aceste ostĭ rusescĭ le aŭ pus pe gónă. Eĭ se loviră dinaintea unorŭ sate maĭ sub dealurĭ; și împrăsciindŭ de acolo pe astĭ bașibuzucĭ, lesne grosul armateĭ, comandate de generalul Zimerman, întinse podu la Brăila și trecu în dreptŭ Ghecetu. Mecinul, Isaccea și Tulcea, căḑură făr' de nicĭ uă apĕrare în mâinile învingĕtorilorŭ. În tóte aceste locurĭ și maĭ în tótă Dobrogea rĕmăsese numaĭ populațiunea creștină, când Turciĭ eraŭ retrașĭ, împreună cu óstea nizamĭ care ținuse maĭ 'nainte garnisónele.

Unŭ altŭ corpŭ de armată rusă compus de diferite regimente, comandate de fiiulŭ Mareluĭ Duce Nicolae, generalul Scobelef fiiulŭ și maĭ mulțĭ oficerĭ superiorĭ, pe lângă cari era alăturatŭ și unŭ generalŭ român, făcuse tótă pregătirea, ca și la Galațĭ, de pontóne și plute, ocupă ostrovulŭ din fația Zimniceĭ, și d'acolo porni, nenumĕrate din aceste plute cu ómenĭ și tunurĭ, și isbi Șiștovul trecêndŭ aceste transporturĭ sub malurile luĭ pe țermul dreptŭ. Corpulŭ comandatŭ de generalu Scobelef, cavalerie și cazacĭ trecură pe la Zimnicea Dunărea în notŭ. Garnisona de acolo, din cetatea Șiștovul, fiind surprinsă, tótă resistența ce o făcu nu o folosi nimicŭ; cĕcĭ Rușiĭ, bombardândŭ fortulŭ într'unŭ chipŭ violentŭ, o sili să se predea. Populațiunea turcă, surprinsă ca și oștirea din acestŭ orașŭ, spăimântată, a lăsat casele cu totulŭ, în cari pe la uniĭ era paturile și așternuturile

nedereticate, alţiĭ cu caféoa turnată în filigene de dimeneţă fără a o bea, şi eşiră ast-felŭ, femeĭ şi copiĭ cu ce putură lua cu eĭ; şi emigrară fugindŭ spre Balcanĭ, şi d'acolo maĭ departe. Ruşiĭ îndată se făcură stĕpânĭ pe posiţiunile forterețeĭ, pe totŭ oraşulŭ, luândŭ garnisona prinsă şi tot ce maĭ găsi. De aci putură a se desfăşura ş'a înainta pênă la Biela şi Rasgrad, spre a face façiă către Rusciucŭ, cum şi pênă la Tîrnova.

Îndată ş'acele enorme regimente infanterie, cavalerie şi tunurĭ, cari se ţinéŭ lanţŭ de la Galaţĭ pênă în Slatina, se repeḑiră cu iuţiala trăsnetuluĭ de a trece Dunărea la Nicopole, pe la Turnu-Măgurele, tot pe pontóne şi bărcĭ ca la Zimnicea, şi pe care îlŭ atacară din maĭ multe părţĭ. La 4 Iulie el fu luat de divisiunea care opera în colóna spre drépta, comandată de generalulŭ baron Krüdner, şi ajutată de trupele române cari eraŭ la Islaz, comandate de Colonelu Cantili, avênd bateriĭ cu artileristĭ pompierĭ, ce eraŭ aşeḑate în viile alăturate cu acestŭ orăşelŭ. Maĭ ântêĭ Nicopole a fostŭ bombardatŭ de bateriile din Islaz şi Turnu, ambelorŭ armate. Ele aŭ trecut Dunărea şi încongiurară oraşulŭ şi cetatea cu nouĭ bateriĭ. Ast-felŭ îmbrăcatŭ Nicopolu într'unŭ vestmîntŭ de focurĭ de obuse cari veniaŭ din tóte părţile, şi împresuratŭ de nemărginita sumă de oştire, cari trecuse peste Dunăré ca lăcustele, dupe ce rĕmase elŭ numaĭ spărturĭ şi ruine, oraşulŭ şi fortulŭ cadŭ, şi garnisona-ĭ comandată de Hasan-paşa, cari fu luată prisoneră precum se întêmplase şi la Şistovŭ. Corpurile de aci împreunându-se, de la Nicopole şi de la Şistovŭ, grosulŭ armateĭ luă avêntulŭ pênă la pólele şi sênul Balcanilorŭ, unde se petrecură

maĭ multe sângeróse bătăliĭ. Maĭ pe urmă se stabili podŭ mare, pentru care se aduse cherestea lemnărie din munţiĭ de la Lotru şi fu lăsată pe Oltŭ pênă la Dunăre, către Zimnicea. P'acolo se făcu transportulŭ acesteĭ armate în Bulgaria, de muniţiune şi provisiunĭ; la care curgea ca plóia cărăuşiĭ miĭ de cară cu caĭ şi cu boĭ, şi miĭ de pahonţĭ, ceĭ maĭ mulţĭ românĭ basarabenĭ, cu micile lorŭ căruciόre încărcate, şi acoperite cu rogojinĭ şi cu pânză ceruită cu catranŭ, escortaţĭ icĭ colea de câte unŭ cazacŭ şi însoçiţĭ de jidaniĭ furnisorĭ...

Sultanulŭ într'acestea, spăimântatŭ de repeḑile succese ce armata rusă avu în timpŭ de vre uă treĭ patru septĕmânĭ trecênd Dunărea, trimise prin Redif-paşa, la Abdul-Cherim, care era la Şumla, să divulge care este planul sĕŭ de resbelŭ, că Ruşiĭ aŭ avansatŭ în tótă Bulgaria.

Abdul-Cherim îşĭ avea scopul d'a nu arĕta planul; şi elŭ sta făcêndŭ nevĕḑută armata în sênulŭ Balcanilorŭ. Sultanul îlŭ prepuse ca vêndut Ruşilorŭ, că a lăsat făr' de apĕrare Dunărea; îlŭ destitui şi îl dete în judecată. Mulţĭ aŭ ḑis că a fostŭ uă bună parte pentru armatele creştine că s'a destituit Abdul-Cherim, că planul luĭ ar' fi fost funestŭ pentru ele.

Treĭ bărbaţĭ eşiră pe theatru resbeluluĭ d'a apĕra causa imperiuluĭ turcŭ cu armele în mână, în peninsula balcanică: Mechmet-Ali care fu numit Serdar-ecrem, Soleiman, care luă în urmă titlu care l'avea Mechmet, şi Osman cel de la Vidin. Osman cu tóte acestea era în cât-va iniţiatŭ în planul luĭ Abdul-Cherim.

Cu tóte acestea armata rusă, cum ḑiserămŭ, era fórte

numerósă, bine echipată şi comandată de bărbaţĭ distinşĭ, precum Scobelef, Gurko, Schilder Schudner, Radeţchi, sub ordinile Mareluĭ Duce Nicolae; Ţarevicĭ (Marele Duce moştenitorŭ) făcênd façiă c'uă armată spre Rusciucŭ; eĭ făceaŭ a resuna numele armateĭ Mareĭ Rosii pe pămênturile ce le ocupase. Şi ênsuşĭ Ţarul în persónă se afla în miḑloculŭ eĭ.

Succesulŭ, dupé luarea Nicopoleluĭ, era însemnatŭ, resunătorŭ; şi orĭ cine credea că acéstă armată, armata rusă, care desfăşurase atâta activitate între apele Lom, Iantra şi Vidŭ, care ajunsese a împresura Rusciucul, Silistra şi a pĕtrunde prin pasulŭ de la Şipca pênă aprópe în Cazanlîcŭ, la finitulŭ vereĭ va înainta la Andrianopole şi chiarŭ la Porţile Constantinopoleĭ.

Osman El-gaziu ênsă, care eşise de la Vidin, numit Muşirŭ de Sultanul, ducêndŭ vre uă duoĕ-ḑecĭ de miĭ Albanesĭ şi nizamĭ totu unulŭ şi unulŭ, adăogândŭ şi alte trupe cari le adună din diferite puncturĭ şi însumândŭ uă óste ca vre uă şése-ḑecĭ miĭ de ómenĭ, se pune drept în calea armateĭ adversare; şi, cu acésta, schimbă façia lucrurilorŭ şi întârḑie succesulŭ acelŭ mare al trupelorŭ ruse cel puçin pentru uă ḑiumĕtate anŭ. Elŭ, Osman, se întări în nisce posiţiunĭ unde coincida drumurile între Balcanĭ, Vidin, şi Rusciucŭ, pe unde urma să trécă armata sus-ḑisă pentru a merge maĭ lesne, pe la Sofia la Andrianopole. Acéstă posiţiune e cea de la Plevna, unŭ orăşelŭ cu câte-va sate p'alăturĭ şi ocolitŭ de nisce dealurĭ, cari de la natură fortifică p'împregiurŭ tĕrêmul eĭ. Acolo, dupĕ maĭ multe întêlnirĭ şi ciocnirĭ, corpul al 9-lea armteĭ ruse, comandatŭ de generalul bĕtrân Baronul Krü-

dner, găsi uă resistenţă neaşteptată. Căḑu chiarŭ într'uă cursă voind a lua Plevna dintr'uă dată, precum se avêntaseră acele corpurĭ carĭ trecuseră iute pasulŭ de la Şipca al Balcanilorŭ. Fără a face uă seriósă recunóscere şi fără a pregăti forţe îndestule, Generalul Schulder este trimisŭ cu treĭ regimente infanterie, uă brigadă de cavalerie, câte-va sotniĭ de cazacĭ şi întăriţĭ de bateriĭ de tunurĭ, cari merse asupra luĭ Osman, necunoscêndŭ bine numĕrulŭ inamiculuĭ şi posiţiunile ce ocupa; şi la 8 Iulie facêndŭ acestŭ atacŭ, resultatulŭ fuse fórte desastrosŭ pentru Ruşĭ. Acum trebuia generalul corpuluĭ să întruniască tóte forţele de cari dispunea, spre a lovi earăşĭ pe Turcĭ la Plevna. Nicopole a trebuit să se deşerte de Ruşĭ şi să fie ocupatŭ de Românĭ, pentru care cartierulŭ generale rusescŭ făcu miḑlocire pe lêngă Măria Sa Domnitorulŭ. Regimentul al V românescŭ trecu cel d'ântîĭ Dunărea, care făcea parte din divisiunea a IV, comandată de generalŭ Manu, ca să ţină garnisona Nicopoleluĭ... La 18 Iulie s'a ţinutŭ consiliul de resbelŭ al generalilorŭ la Poradim. La 19 lângă satulŭ Radisovo, în împregiurimea Plevneĭ despre Est-Sudŭ, şi spre Griviţa, s'a făcut încăĭărare între aceste armate adversare cu atâta înverşunare care nu se va uita curênd, şi s'a petrecutŭ desastrósa perdere a armateĭ Ţaruluĭ, cea comandată de Baronul Krüdner, Schulder, şi principele Şacovscoi, comandând uă divisiune din corpulŭ al XI care venise despre părţile Caragiac-Bugarschi către acest punctŭ de uă luptă generalĕ contra leuluĭ de la Plevna Osman. Unŭ numĕrŭ aprópe de uă sută miĭ ómenĭ operaŭ pe unŭ frontŭ fórte întinsŭ şi uă artilerie puternică îşĭ schimba uă grindină de obuse.

Cine a vĕḑut-o asta şi nu s'a cutremurat!.. Armata rusă care în cele din urmă, dupĕ uă luptă desperată de uă ḑi, fu nevoită să se retragĕ spre séră pe înălţimea unor dealurĭ, ce nu i se 'ntêmplă şi suferi?.. Vĕḑu de acolo cu destulă durere, generalulŭ principe, cum în vale başibuzuciĭ uciḑéŭ şi chinuiaŭ pre rănițĭ şi ceĭ prinşĭ, într'uuŭ chipŭ îngrozitorŭ, a le cărora gemete şi răcnirĭ ajungea pênă la auḑulŭ acestuĭ generalŭ, fără a fi în stare să le dea vre unŭ ajutorŭ. Acestŭ locŭ se numi : Valea plângereĭ. Turciĭ, dupĕ acea bătălie, ca nisce feare sĕlbatice făcură cel maĭ mare masacru în nefericițiĭ ostaşĭ ruşĭ rănițĭ şi ceĭ prinşĭ şi desarmațĭ. A duoa ḑi, generalulŭ Scobelef, care comanda spre stânga armateĭ, veni grabnicŭ aducênd cel maĭ mare ajutorŭ asteĭ armate comandate de ḑisulŭ principe. Dupĕ înfrângerea Ruşilorŭ ast-felŭ în împregiurul Plevneĭ, unde Osman găsi posițiunĭ de se întărise, se rĕspândi uă panică mare pre acéstă armată. Marchitaniĭ vivandieri şi locuitoriĭ se creḑură perdutĭ, încât acéstă panică ajunse pênă la Şiştovŭ; dupĕ care desastru şi desperata confusiune alergaŭ toțĭ cu îmbulzială spre podul cel întins pe Dunăre la Şiştov, căutândŭ care de care maĭ curênd să trécă la Zimnicea să scape. Şi cât se scie, déca atuncĭ Osman ar' fi avut cavalerie maĭ multă, lua elŭ ofensiva şi ar' fi gonit pe adversarŭ cine scie pênă unde!..

Dupĕ acéstă catastrofă întêmplată armateĭ Țaruluĭ, cel-ce se afla în persónă în Bulgaria, se schimbă tot planulŭ campaniĭ : S'a decretat venirea gardeĭ imperiale care este, cum am maĭ ḑisŭ, elitul armateĭ, trupele ce trecuseră Balcaniĭ fu rechiămate îndărĕtŭ; generalulŭ

Gurko fu ordonatŭ să paziască pasul de la Şipca care duce la Filipopoli şi Andrianopole; maĭ târḑiŭ veni acolo generalul Radeţchi cu trupele sale. Şi armata luĭ Ţarevicĭ, care opera la împresurarea Rusciuculuĭ, se retrase din operaţiunile sale şi se concentră în linia între apele Iantra şi Lom spre Elena. Ear cartierulŭ generale ìlŭ mută de la Tìrnova la Biela, apoĭ la Bulgărenĭ, Ciauşĭmacala şi în urmă la Gorni-studen.

Acéstă catastrofă întêmplată armateĭ Ţaruluĭ la Plevna, dupĕ cum merseră lucrurile, atingea şi pe Românĭ!..

XI

MOBILISAREA ÓSTEĬ ROMÂNE, TRECEREA EI PESTE DUNĂRE

Mergea pe a cincia lună decând armata română era concentrată la Calafat, şi nimenĭ nu scia sigurŭ ce parte va lua dênsa în campania acésta. Fel-de-fel de vorbe şi şoptirĭ se ḑicéŭ; şi eraŭ multe în privinţa asta!.. Opiniile în ţeară eraŭ diverse: uniĭ ḑiceaŭ că cu bombardarea oraşelorŭ sûntemŭ satisfăcuţĭ, şi oştirea va sta la graniţă cu arma în mână, alţiĭ din contra, că să trécă Dunărea şi să ìa ofensiva contra Turcilorŭ.

Nisce corespondenţĭ de pe la ḑiare, străinĭ, ḑiceaŭ: „Curiosŭ lucru! Româniĭ nu aŭ ură înpotriva Turcilorŭ, dér este necesarŭ, cată să se batĕ!..“

Probă că, dupe atâtea lunĭ de şedere nicĭ capiĭ ósteĭ

nu sciaŭ ce o să se facĕ, e că, la începutulŭ luĭ Iulie, se dedesc multe congediĭ pentru ḑece şi cincĭ-spre-ḑece ḑile, acelorŭ cari voiaŭ din ostaşĭ. Nu cunóscemŭ déca acésta era pentru a se face iconomie?

În timpulŭ vereĭ, ţéra întrégă era adunată acolo, părinţĭ şi rudeniĭ şi cunoscuţĭ aĭ ostaşilorŭ; şi cele maĭ multe familiĭ a le ofiçerilorŭ aŭ petrecutŭ cu dênşi înlăuntru oraşuluĭ Calafatŭ, saŭ în satele dimpregiurulŭ lagăruluĭ. Îndată ênsă dupe luarea Nicopoleluĭ se dete ordinŭ ca tóte aceste familiĭ să se retragĕ. Dînsele îşĭ luară ḑiua bună de la fraţĭ şi rude cu lacrimĭ şi îmbrăţişărĭ şi se depărtară; ear ceĭ-ce voiră maĭ veniră de se vĕḑură şi la Corabia.

Măria Sa Domnitorul priimise atuncĭ uă depeşă de la Ţarulŭ care era în Bulgaria. Scrisórea acésta conţinea promimisiunĭ măgulitóre... Domnitorulŭ Românilorŭ Carol era rugatŭ să vinĕ cu armata cât maĭ curêndŭ în ajutorul sĕŭ!...

Dupe acelŭ ordin, adică de retragerea familiilorŭ din lagărŭ, începu cu repeḑiciune a se face pregătire de mobilisarea ósteĭ în josulŭ Dunăreĭ.

Nu vomŭ uita aci să facemŭ menţiune despre corespondenţa a câtor-va acte dintre Puterile beligerante, prin Preşedintele consiliuluĭ federal al Elveţieĭ, relative la Crucea-roşie, instituţiune umană înfiinţată în favorulŭ nefericiţilorŭ răniţĭ pe câmpulŭ de resbelŭ. Sublima-Pórta priimise note de la ḑisulŭ Preşedinte alŭ consiliuluĭ federalŭ, cu data de la 13 şi 23 Aprilie acelŭ anŭ, la care a respunsŭ în 6 Iunie, în privinţa respectăriĭ semnuluĭ Crucea-Roşie, despre ambulanţe, (dênsa constituindŭ semnulŭ Semiluneĭ pe ambulanţele eĭ) că a datŭ ordine co-

mandanțilorŭ trupelorŭ sale să respecte acestŭ semnŭ în durata resbeluluĭ. Asemenĭ și D. Cogălniceanu, ministrul afacerilorŭ străine din România, a adresatŭ uă notă cu data 13 Iunie sus-ḑisuluĭ Președinte, să întrebe guvernulŭ S. Pórte, că, România fiindŭ în resbelŭ deschisŭ cu dênsa, armatele otomane vorŭ respecta semnulŭ Cruceĭ-roșiĭ pe ambulanțele române? Președintele confederațiuneĭ Elvețiane a rĕspunsŭ cu data din 3 August, guvernuluĭ român, că a obținutŭ de la S. Pórtă uă notă cu data de 25 Iulie subsemnată de Aarif pașa, în care declară că trupele otomane vorŭ respecta tot-d'auna și în totŭ loculŭ semnulŭ Cruceĭ-roșiĭ, ca uă emblemă a neutralisațiuneĭ...

Primulŭ corpŭ care plecă de la Calafat fu compania I de geniu, și în timpŭ de duoĕ ḑile sosi la podulŭ Jiiuluĭ la Craiova. Acolo se într'uni cu compania III de geniŭ și a V pontonerĭ, ce veniră de la Cetate. La podŭ se găsiaŭ câte-va luntre cari aŭ fostŭ aduse de la Galațĭ cu trenulŭ, pe cari pontoneriĭ le dete în Jiĭ. Dupe aceia priimiră totŭ podulŭ ósteĭ care se fabricase în Galațĭ, adică pontónele cu călușile și scândurile podinelorŭ, cari tóte veniră cu drumulŭ feratŭ și le dete josŭ la gara din Craiova. Din pădurile județuluĭ Gorjiŭ se aduse aci uă mare parte de lemnărie cherestea pentru aceste construcțiunĭ a le armateĭ. Și, osebitŭ de cele priimite de la Galațĭ. se lucră în șcóla de meseriĭ aci, de către elevĭ, militariĭ și lucrătorĭ sêrbĭ, ramele pentru bărcĭ, cârme și tot ce trebuia, și vre uă câte-va bărcĭ le construi ostașiĭ de geniŭ acolo, adică în marginea Jiuluĭ la Craiova. Dupe ce se aduse totŭ podulŭ la marginea apeĭ, se așeḑă călușiĭ în luntre și se porni pe Jiiŭ în josŭ.

Pontónele construite în fabrica Galați și scóla meseriĭ Craiova, s'aŭ transportată la podulŭ Jiuluĭ ce e lêngă satulŭ Podari. Tot materialu poduluĭ s'a încărcatŭ în cincĭ-ḑecĭ de cară luate de rechisiție, și s'a pornitŭ pe țermulŭ dreptŭ al apeĭ luândŭ drumulŭ prin comuna Livedii pênă la Gânjova. De acolo uă parte a materialuluĭ, adică podiala și alte bucățĭ de lemne a le acesteĭ construcțiunĭ, fu înaintate la Corabia, trecêndŭ prin Bechetŭ.

Din pontónele cele de ferŭ a le comp. de pontonierĭ, s'aŭ așeḑatŭ duoĕ podurĭ peste acestŭ rîŭ, pentru a trece oștirea ce venia de la Calafat spre Corabia.

Un podŭ fu construitŭ între com. Gânjova și Comoștenіĭ, și altulŭ maĭ la vale, peste Jiĭ. Pe cel d'ântêĭ aŭ trecutŭ trupele pedestre și cavaleria; pe celălaltŭ, carăle cu munițiune, bagage și provisiunĭ. Dupe ce a trecutŭ, armata la Corabia, amêndouĕ podurile s'aŭ redicatŭ și s'aŭ transportatŭ la Dașova (Corabia cea formată acum, care își are numele de la Corabia veche) și s'a construitŭ acolo podulŭ peste Dunăre.

Judeţele riverane și țeara întrégă rĕmaseră uimite vĕḑêndŭ acéstă mulțime de óste: infanteria a maĭ multorŭ regimente echipate bine înarmate, linia disciplinată din casarmă, toțĭ purtândŭ pe umere pușcĭ cu baionete; ḑișiĭ Curcanĭ, ceĭ cu portŭ românescŭ și cu péna de curcan la căciulă, bărbațĭ voinicĭ, și carĭ eraŭ ceĭ maĭ mulțĭ dintre foștiĭ grănicerĭ teritorialĭ, agerĭ și plinĭ de focŭ; vênătoriĭ, ómenĭ miḑlociĭ de statură, cu pĕlăriĭ cu cocardă și cu penagiu de pene negre, ceĭ maĭ aleșĭ trăgĕtorĭ; călărașiĭ de țeară, purtândŭ bluse de pânză albă cu gulerulŭ garniturĭ pe peptŭ și bĕnțile la mânecĭ roșiĭ, cu nădragiĭ

de dimie albă găităniţĭ, cu căciulĭ negre de hârşie cu fundulŭ roşu şi cu unŭ lănţuşŭ lăsatŭ în formă de semicercŭ pe frunte, cu cisme lungĭ găitănite pe la turécă şi cu pintenĭ, cu mintéuu de postavŭ, cu manta şi cu curele albe peste peptŭ, de cari se ţine cartuşiera şi spada, cu caiĭ micĭ, dér iuţĭ, înarmaţĭ cu carabine; roşiorĭĭ, cavalerie în formă de husarĭ; artileria cu uă mulţime da bateriĭ cu tunurĭ de diferite calibre, şi tunariĭ bărbaţĭ junĭ essercitaţĭ bine, şi cu oficeriĭ ingenioşĭ aprinşĭ de entusiasmŭ; apoĭ chesónele, transporturile de muniţiune în furgóne, provisiunĭ, spitalurile şi ambulanţe, şi trupe de ómenĭ în tot felulŭ de serviciu cum am mai ḑisŭ, marchitanĭ, speculanţĭ, turme de vite cât s'a putut lua boĭ şi oĭ, şi câte se cere uneĭ ostirĭ în campanie. Toţĭ acestĭ trecură peste podulŭ de la Gânjova şi maĭ din josŭ, încâtŭ a spăriatŭ ochiĭ locuitorilorŭ şi satelorŭ pe unde eĭ trecură ḑile şi nopţĭ, ca la 40,000 ómenĭ.

Cea d'ântêĭ bombă eşită din tunŭ înfiórŭ auḑul cu detunarea eĭ şi oţelesce inimile celorŭ maĭ cercaţĭ ostaşĭ; celŭ d'ântêĭ viforŭ iarna înspăimântă pe călĕtorŭ; cea d'ântêĭ grindină care cade véra îngrijesce pe cultivatorŭ de frică ca să nu ajungă pe holda şi viia luĭ; cea d'ântêĭ obosiala, cea d'ântêĭ durere este maĭ grea; dér în urmă se deprinde omul cu tóte şi nu se maĭ teme de ele. Astfel şi inimile junilorŭ precum şi celorŭ maturĭ ostaşĭ, cari lăsaŭ la casele lorŭ părinţĭ bĕtrânĭ, sóçie şi copiĭ, se oţeliră şi se deprinseră; şi déca la ântêia chiămare şi sunare a trómbiţeĭ încercară unŭ minutŭ înfiorare, auḑindŭ eĭ bubuitulŭ celuĭ d'ântêĭ tunŭ dat în Calafatŭ, şi resunetulŭ ântêilorŭ focurĭ de arme la Olteniţa şi 'n alte

puncturĭ isbi, turbură sufletu loră; apoĭ după ce se concentrară în lagăre, vĕḑêndă glónţele şi obusele la picióręle loră, se mişcară spre porturile Dunăreĭ la vale, şi li se ḑise că eĭ voră merge să caute pe inamică peste hotare, nu 'ĭ maĭ impresionă acésta; şi eĭ cu toţii mergeaă voioşĭ cântândă în marşu loră ostăşescă. Eĭ dér trecură precum se ducă nuoriĭ la vale cu sgomotul pasuriloră, resunetulă tobeloră şi al trômbiţiloră, cu uruitulă celă greă al tunuriloră, tropoiturĭ de caĭ şi resuflarea nemărginită de miĭ şi miĭ bărbaţĭ ostaşĭ. În câte-va ḑile acéstă armată fu înşiruită în marginea şi înlăuntru comuneĭ Corabia.

Înainte de acésta, regimentul al V linie, care pe iarnă petrecuse la Focşanĭ şi în urmă se mări cu reservele adunate, cooperă împreună cu alte trupe la Olteniţa, care locă fu apoĭ ocupată de Ruşĭ; şi elă trecu prin capitală, fu înspectată de Măria Sa Domnitorul, venise la Slatina pe drumulă mare, şi d'acolo drept la Turnu-Măgurele; trecuse pe plute şi podurĭ mişcătóre, precum maĭ arĕtarămă, în 13 şi 14 Iulie la Nicopole, împreună cu dorobanţi, artilerie, ună reg. Roşiorĭ, şi aprópe tótă divisiunea a IV; elă trecuse celă ântêĭ Dunărea, care fu ajutat la trecere de şalupe şi ună bastimentă cu aburĭ.

La Corabia, P. S. S. părintele Episcopu Atanasie al Rômniculuĭ, a sânţit apa cu nă mare procesiúne de preoţĭ şi populaţiune, a bine-cuvîntată óstea, fiindă presinte Măria Sa Domnitorul şi D. Ministri... Şi cele d'ântêĭ corpurĭ de recunóscere începură a trece fluviulă pe acele podurĭ mişcătóre, precum la Turnu-Măgurele, remorcate de bastimentulă cu aburĭ românescă Rôndunica; în aceste

intrândŭ divisiunea III; apoĭ grosulŭ armateĭ pe podŭ, conținêndŭ divisiunea II, și divisiunea I rĕmânêndŭ d'a inspecta pe țermiĭ Românieĭ la Calafat mișcarea Turcilorŭ.
În curênd, precum arĕtarămŭ, podurile de pe Jiiŭ fură aduse la marginea Dunăreĭ în dreptul comuneĭ Dașova, care vine în fațiă cu Măgura de peste Dunăre, spre a se construi acolo unŭ podŭ mare peste care trecu óstea.
Malurile Dunăreĭ eraŭ înalte la marginea acestuĭ punctŭ, și a trebuitŭ să se taie pămêntulŭ ca să se facĕ unŭ vadŭ de trecĕtóre. Podul fiindŭ compusŭ din bărcĭ cu călușurĭ și cu scândurĭ precum s'a maĭ ḑis, se așeḑă în duoĕ bucățĭ, unulŭ cu capĕtu de pe țermulŭ stângŭ pe insula de nisipŭ care este la miḑloculŭ apeĭ, și celălaltŭ de pe insulă pe țermulŭ dreptŭ dunăreanŭ. Unde se lega podulŭ cu capĕtulŭ despre noĭ, era unŭ zăvoiŭ de richită și sălciĭ. Acesta a fostŭ tăiatŭ de dorobanțĭ; și șoséoa cea nouă, la tăietura maluluĭ, se construi și se întări cu șanțurĭ și cu fascine de nuele; și la căpĕtêiulŭ de podŭ fură așeḑate gabióne umplute cu pămêntŭ, ca să stea înțepenitŭ, precum și în insulă asemenĭ, ca să pótĕ trece pe elŭ carăle cu poverĭ, cavaleria și artileriea cea grea. În câte-va ḑile către finitulŭ luĭ Iulie și în Augutŭ, armata română trecuse în Bulgaria pe la maĭ multe puncturĭ: cea de la Corabia, pe podŭ, în comuna Măgura, și cea pe la Turnu la Nicopole și maĭ departe. Ea avea aspectulŭ, prin acestĭ ostașĭ carĭ luară unŭ aerŭ pré seriosŭ de cum trecură pe pămênturile Turcieĭ, precum eraŭ acum duoĭ secolĭ și ḑiumĕtate, condusă și comandată de marele heroŭ al Românilorŭ, oștirea și cu vulturiĭ românescĭ!..

Ostirile dér de la Măgura, înaintară trecênd prin diferite drumurĭ şi coprindêndŭ tóte punctele interesante şi tóte comunele spre partea aceia; şi strângênduse maĭ tótă acéstă oştire, dupĕ ce trecuse rîul Vidu maĭ la vale de Nicopole, se întêlniră cu trupele cari veniaŭ de la Nicopole şi tabărîră sub nisce dealurĭ măreţe formândŭ unŭ lagărŭ imposantŭ în dreptulŭ satulŭ Muselim-selo, şi apoĭ la Breslenița. Acolo începură a construi şanţurĭ şi întăririĭ. Ele n'aŭ despreţuitŭ pe inamicŭ precum făcură Ruşiĭ; saŭ că acestora le scăpase din vedere de a face asemenea lucrărĭ, prin locurile pe unde eĭ trecură. De acolo óstea română merse cu tactică înainte pênă în dreptŭ Plevna. Uă despărţire din acéstă óste a rĕmasŭ la Ghighĭ, ŭa comună în dreptulŭ Măgureĭ, ca corpŭ de observaţie spre Rachova, — Vidin.

Din cartierulŭ generale de la Poradim, s'a dat de către Măria Sa Domnitorul uă proclamaţiune, cu data 27 August, şi subsemnată de D. ministri; prin care arétă Româniloră, că, armatele aŭ trecutŭ Dunărea în Bulgaria, şi că ele vorŭ intra în acţiune luptândŭ alăturia cu armatele ruse în contra Turciloră.

XII

SCHIMNICULŬ IOANICHIE

Convenimŭ cu lectorulŭ, ca, pênă óstea va înainta cu lucrările sale de la Breslenița şi maĭ departe, să cerce-

tămŭ şi să aflămŭ ce se făcură acei trei sergenţĭ din cunosinţa nóstă, despre cari numaĭ vorbirămŭ din lagărulŭ Calafatuluĭ?

Afară de essercițiĭ şi continue lucrărĭ de cari eraŭ ocupaţĭ, când eĭ n'avéŭ nicĭ unŭ lucru se vedéŭ jucândŭ ţintarulŭ, fiind cu ochiĭ aţintiţĭ pe nisce liniuţe însemnate cu creta pe vre uă scândură, pe care tot muta nisce petricele; orĭ, câteşi treĭ eĭ, se preumblaŭ p'în lagărŭ precând soldaţiĭ curăţiaŭ armele, muniţiunea pregătindu-se la uă inspecţie rigurósă; saŭ, că, tot se învîrtiaŭ pe dinaintea redutelorŭ admirândŭ măiestria cu care eraŭ lucrate şi armate cu tunurĭ de calibru mare, tóte îndreptate către inamicŭ; orĭ, că, se aşeḑéŭ câteşĭ treĭ pe vre unŭ malŭ, de unde putéŭ privi cursulŭ măreţŭ al Dunăreĭ, saŭ, că, se grupaŭ p'în gârliciulŭ vre unuĭ bordeiŭ, ca să se dilecteze cu câte unŭ pĕcharŭ de vinŭ; orĭ cântândŭ cu fluerulŭ; saŭ, citindŭ vre uă fóie publicată despre resbelulŭ Ruşilorŭ cu Turciĭ essagerândŭ pré multŭ lucrurile; saŭ, lângă unŭ focşorŭ séra, narândŭ succesele avute cu duoĕ ḑile maĭ înainte în recunóscere peste Dunăre; saŭ, Mitea, în vorbă cu Viscol, maĭ amintia, ca omulŭ despre ce îlŭ dóre pe elŭ, câte nuvele maĭ aflase despre acea fiică la care elŭ tot se maĭ gândia, şi că pe bĕtrâna bunica eĭ a vĕḑut-o p' în Bucurescĭ. Cum ar' fi lipsitŭ eĭ d'a se aduna, déca ar' fi fost acolo? ca să maĭ vorbiască de acestea şi câte şi maĭ câte, precând alţĭ militarĭ căscaŭ gura şi bleojdiaŭ ochiĭ la asemenia istoriĭ povestite d'a le soldaţilorŭ românĭ şi străinĭ?

Vorbindŭ despre ce se petrecea noŭ şi importantŭ, să nu uitămŭ luptele soldaţilorŭ românĭ în ostrovulŭ pădu-

rosŭ Gamotarniţa. Acolo în façia redutelorŭ turce, cu acest nume, Căpitanulŭ P... şi sub locotenentul E... deteră essemple de coragiŭ prin recunóscerea ce aŭ făcut pe ţermulŭ dreptŭ dunăreanŭ şi ataculŭ din ostrovŭ cu mizamiĭ turcĭ. Asemenea şi afacerea din insula Canapa...

Pe la începutulŭ luĭ August, uă şalupă cu aburĭ, venindŭ de la Severin de a merge la Corabia, a fostŭ atacată, maĭ josŭ de Vidin, de câte-va bărcĭ cu turcĭ. Apĕrată fiind de câţi-va soldaţĭ şi cu unŭ locotenentŭ, se întêmplase că se îngropase în nisipŭ la capĕtulŭ ostrovuluĭ Canapa. Locotenentul Maurodin cu mare greutate abia putu a o scăpa d'a nu fi luată de turcĭ, s'aŭ scufundată... Aceste şi multe altele eraŭ fapte cari se petrecură p'atuncĭ, pe cursulŭ fluviuluĭ în diferite puncturĭ aprópe de lagăru, de cari soldaţiĭ se ocupaŭ... Acestea de uă-cam-dată pênă să venimŭ a descri şi altele particularĭ, privitóre tot la oştire.

E cunoscut că la Corabia precum la Calafat veniseră păriuţiĭ şi cunoscuţiĭ să ia ḑiua-bună de la ostaşĭ ce plecaŭ. Şi pre lângă atâtea scene de inimă între acesti fii cu părinţĭ lorŭ, pre lângă lacrimile femeilorŭ şi strênsorile de máinĭ a le cunoscuţilorŭ, se întêplă că nu lipsi în asemenea împregiurărĭ şi câte ceva ciudatŭ, ba chiarŭ de rîsŭ. Viscol din artilerie sta pregătitŭ cu caiĭ înhămaţĭ ca să mérgă din Corabia pe şosea la podŭ, spre a trece. Elŭ era gătitŭ, cu tóte că lucrase la preparative şi era împovăratŭ de căldura ḑileĭ, era gătitŭ cu pantalonĭ de postavŭ surŭ avêndŭ unŭ micŭ şnurŭ roşu, cu tunica de postavŭ civitŭ, cu gulerulŭ şi pe la bănţĭ cu roşu şi cu galóne de firŭ; bumbiĭ galbenĭ, frecaţĭ, stră-

lucindŭ; avêndŭ peste peptu-ĭ uă lentă de pele, de care este ţinută cartuşiera şi sabia; cu revolverulŭ la centuronŭ; şi cu bonetu (capelă) cu unŭ ciucure roşu dinainte în frunte, gătitŭ tocmaĭ ca cum s'ar duce la nuntă. Uă femeie străină atuncĭ, care avea óre-care aparinţă de lucsŭ în portulŭ eĭ şi cu semne în obrasŭ, stătea alăturĭ cu elŭ ţinêndu-lŭ de mână. Ea avu aerŭ ca cum n'ar' fi voitŭ a se deslipi de elŭ, şi că era gata de a trece cu dênsulŭ peste Dunăre. Şi acésta n'ar fi fostŭ cu neputinţă. Multe femeĭ pióse, pornite de unŭ nobilŭ simţimentŭ, aŭ făcutŭ acte de charitate şi umanitate la ambulantele ósteĭ, saŭ Cruceĭ-roşiĭ; ênsă cea de susŭ arĕtată n'a voit să se înscrie în numĕrulŭ acestorŭ generóse şi nobile femeĭ.

Eată ce ar' fi voitŭ dênsa, dupe cum ne spuse omulŭ presinte. Cât se interesă ea de dênsulŭ, îĭ propunea feldefelŭ de lucrurĭ, bani, ajutóre şi multe nimicurĭ numaĭ să se împace amênduoĭ, să uite elŭ óre-cari nemulţumirĭ ce i se 'ntêmplase altă-dată, şi să 'i promită că de sigurŭ o va lua în căsătorie dupe terminarea campaniĭ.

Unŭ ce ênsă cum nu era în obiceiu luĭ, elŭ, Viscol, îĭ refusă tóte acestea verde şi limpede. Femeia îĭ vorbia, îĭ suridea, plânse puçin dinaintea luĭ, îlŭ jură, îĭ aminti suvenirĭ plăcute, îĭ promise şi aurŭ, earŭ elŭ cam rîḑêndŭ tăcea şi o privia cu indiferinţă. Dênsa apoĭ se mânie, îlŭ lăsă de mână, şi îĭ ḑise: «o să te căescĭ, dér o să fie târḑiŭ!» Apoĭ femeia earăşĭ apăru linistită dupe ce avusese unŭ minutŭ fruntea posomorîtă. În urmă cu vorbe maĭ domolite, tocmaĭ în momentulŭ când se dădea semnalulŭ de a pleca artileria, ea îlŭ întrebă : — Mitea sergentulŭ, care a fost la Galaţi şi la Ismail, unde e?

Viscol îĭ rĕspunde: — De ce întrebĭ de dênsul? Elŭ este supĕrat mâniosŭ ca unŭ tigru, cĕcĭ a aflat de la bĕtrâna din Ismail, cum că D-ta vîrîşĭ intrigă şi miḑlocişĭ furarea feteĭ pe care elŭ voia să o ia de soçiă. —Cum? Eŭ?.. îĭ ḑise femeia cea însemnată schimbândŭ una dupe alta feçe în obrasŭ.—Da, dumnéta, adăogă sergentulŭ artileristŭ. Aĭ făcut unŭ dievolescŭ pasŭ ca să iaĭ banĭ de la nisce nelegiuiţĭ!.. Lucrurile, de şi târḑiŭ, s'aŭ aflat şi sûntŭ sciute. Diavolu, ḑice unŭ proverbŭ, îşĭ sparge uă-dată opincile, drăcia nu rĕmâne pentru tot-d'auna fără a se da pe façiă. Veĭ avea parte pentru acésta de Satana, drăguţă leică!..

Dênsa mult turburată de uă aşa aspră imputare de la acela pe care ea creḑuse că 'lŭ va îmblânḑi şi îndupleca vre uă-dată, reţinu mânia adâncă întrênsa, şi apĕru zîmbindŭ: — Pré aspru şi fórte nedreptŭ judecĭ pe uă slabă femeiă! — Orĭ-ce faptă nemoralĕ şi vătămătóre societăţiĭ se judecă de lume ast-felŭ!..

Eştĭ fórte crudŭ ca unŭ adevĕrat Viscol! replică femeia. Voescŭ ênsă să sciŭ unde este Mitea sergentulŭ, tocmaĭ că ḑicĭ că elŭ mĕ crede că sûntŭ vinovată...

— El a fost dus în congediŭ, trebue să fi venit la regimentŭ.

Precând ḑicea acestea sergentulŭ Viscol, trômbiţa şi sună...

În adevĕrŭ duoĭ sergenţĭ, ceĭ din cunoscinţa nóstră, aŭ fost cerut într'uă aceiaşĭ ḑi congediu pe timpulŭ când se da congediĭ: Mărian pentru a veni în Bucurescĭ să'şĭ véḑă familia, şi Mitea care voi, maĭ 'nainte d'a intra în resbelŭ, să cerceteze şi să véḑă pe bunulŭ seŭ, acel bĕtrân anachoretŭ care era la schitul Lainiciloră.

Din cât s'a vědutŭ, acea femeie avea unŭ interesŭ să tréca și dênsa cu armata în Bulgaria, însă nu'ĭ vinea a o face decât cu titlu de vre-uă rudenie, saŭ travestită; îĭ trebuia negreșit unŭ titlu... Cât despre Viscol, îĭ refusase a o numi cu titlu de soçia luĭ.

Cu tótă naivitatea ce o avea une-orĭ, pasiunea tutunuluĭ și a vinuluĭ, elŭ fu dominatŭ astă-dată de uă mândrie și tărie de caracterŭ care e de mirare; fu mulțiămitŭ că n'a priimit nimicŭ de la acea femeie, ca să nu 'ĭ promită ce cerea dênsa. Lectorulŭ nu va sta mult la gândurĭ de a înțelege lucrurile. Déca soçietatea numită, care are de scopŭ să aglomereze tot aurulŭ lumeĭ la dênsa, era mulțiămită că s'a declaratŭ resbelulŭ acesta, ea îșĭ avea membri eĭ rěspândițĭ prin tóte părțile fără deosebire de stare și secsŭ. Înțelegețĭ, că, pe lângă cheltuelile enorme cari se facŭ cu producte, cumpěratulŭ a tot felul de efective și transportulŭ lorŭ, nu maĭ puçin costă pe beligeranțĭ sumele cu cari se plătesce spionagiulŭ. Acéstă femeie fusese precum maĭ audirățĭ, la Zimnicea, Șiștov, Nicopole, trecu și Oltulŭ pênă la Corabia, și de aci s'a înturnatŭ eară la Giurgiu, de unde venise.

Din cât! se vede dênsa o rumpsese, se desfăcuse de: *Domniălui!* acela de la Galațĭ; și acum căuta să 'șĭ schimbe rolulŭ, cât și, nu maĭ puçin, se ocupa de alte îndeletnicirĭ maĭ câștigóse!..

Viscol, cel-ce a aflat antecedentele viețeĭ eĭ, era mulțiămitŭ de duoě lucrurĭ, ântêĭ că a scăpat de acéstă femeie, și al duoilea că trecea Dunărea. Scica una și bună, că: ostașulŭ trebue să mérgă la mórte fără a se teme de dênsa; și, că, trecêndŭ Dunărea făcea cunoscință

cu uă ţéră unde îĭ plăcea tutunulŭ şi vinulŭ cel roşiu care ese de la Nicopole şi de la Vidin.

Vomŭ urma de aci cursu lucrurilorŭ ce se maĭ petrecu, stricarea poduluĭ de la Corabia, dupĕ ce a trecut armata, ca să se reconstruiască la Turnu-Măgurele; şi totd'uădată să găsimŭ pe sergentulŭ nostru pênă a nu espira congediu care l'avusese pentru cincĭ-spre-ḑece ḑile.

*
* *

Munţiĭ şi pădurile sûntŭ destinaţĭ a conserva aerulŭ curatŭ cât şi a inspira ideĭ mărețe şi poetice. Din aceste ideĭ şi obiceiurile părintescĭ nasce în omŭ amorulŭ de patrie!.. Acolo în miḑloculŭ pădurilorŭ secularĭ între văile pe unde curge Jiiul, între Parengŭ şi Vûlcan, acestĭ munţĭ, cât şi Balcaniĭ de 'nalţĭ şi renumiţĭ, între văile acestuĭ interesantŭ rîŭ, este situatŭ schitulŭ Lainici. D'asupra luĭ, spre drépta între stâncĭ posomorîte şi ocolitŭ de rîpe profunde, se află, la adăpostulŭ unorŭ pădurĭcĭ, unŭ altŭ schitŭ care se numesce: Locurile-rele. Crucea de pe aceste bisericuțe, în aste părţĭ isolate în sênulŭ Carpaţilorŭ, reflectă în raḑele lumineĭ la rĕsărirea sóreluĭ şi apusu luĭ ca unŭ fulgerŭ luminosŭ, între aceste piscurĭ înalte pênă la nuorĭ, verḑinde cu pădurĭ de braḑĭ şi fagĭ, şi carĭ închide orizontele de tóte părţile. Clopotulŭ auḑindu-se în miḑloculŭ acestorŭ pădurĭ rĕsună ca unŭ orgŭ ce denunţă mărirea luĭ Dumneḑeŭ pretutindenea şi deşteptă în omŭ credinţa!.. Populaţiunea de prin comune depărtate vine ca să asculte liturghia la aceste bisericĭ, unde locuescŭ vre-uă câţĭ-va octogenarĭ călugherĭ. Maĭ rarŭ este ca să vinĕ cine-va la Lainicĭ şi să nu mérgă de a vedea pe Ioanichie pustni-

culŭ, care locuesce la óre-care depărtare pe maginea Jiiuluĭ, în midloculŭ pădureĭ, singurŭ elŭ dimpreună cu unŭ disciplu al seŭ, departe de atâtea vanităţĭ lumescĭ.

Lectorulŭ va voi să scie încotro sûntŭ aceste schituleţe şi care e calea spre a merge la ele? De la Tîrgu-Jiiuluĭ sûntŭ duoĕ căĭ cari se dĕsfăşură în susŭ pentru a ajunge acolo : una care conduce pe la Bumbescĭ, urcândŭ plaiulŭ şi scoborindŭ în Jiĭ la vre-uă 15 chilometre înainte, şi alta care trece maĭ îndărĕtŭ Jiiul pe la Turcinescĭ, duce pe ţermul drept la Porcenĭ, şi d'acolo urcă muntele petrosŭ arsŭ de sóre pĕnă ce ajunge în vîrfu luĭ, şi d'acolo începe pădurĭ şi a se vedea munţiĭ Bratculuĭ fórte rîpoşĭ, în a le cărora stâncĭ sûntŭ încuibaţĭ vulturiĭ, urşi şi capre, singuriĭ locuitorĭ aĭ acesteĭ regiunĭ. Unŭ pĕrîŭ curge de desubtulŭ acestorŭ stâncĭ în adânculŭ valeĭ de la care muntele pórtă acestŭ nume. Calea acésta, saŭ maĭ bine dis poteca, este aşa de scarpósă, suişurile şi scoborîşurile atâtŭ de repedĭ încât la tot momentulŭ socotesce călĕtorulŭ că se va prăpăstui cu calŭ cu totŭ în adâncimile Bratculuĭ. Maĭ sûntŭ duoĭ munţĭ de la acesta cari sûntŭ acoperiţĭ cu bradĭ, pe cari iĭ suĭ şi 'ĭ scoborĭ, şi se vede apoĭ spre rĕsăritŭ cursul Jiiuluĭ măreţŭ şi pitorescŭ, p'a le căruĭ ţermurĭ este situatŭ Lainici : biserica, chiliile cu anachoriţiĭ şi cu grădincle sale.

De diua Schimbarea-la-façiă 6 August, e sĕrbătórea chramuluĭ bisericeĭ *Locurile-rele*. Se vĕdŭ acolo, din Jiĭ, de la Lainicĭ, şi pĕnă susŭ la Locurile-rele, uă mulţime de visitatorĭ, populaţiune care vine din munţiĭ învecinaţĭ, ca să asculte serviciulŭ divinŭ de sĕrbătórea acésta. Apoĭ eĭ recompensă ostenéla astuĭ peregrinagiu cu unŭ os-

pĕţŭ in tótă strălucirea, aducêndŭ aceĭ pioşĭ ómenĭ, producte şi de tóte cele trebuinciósc.

Ţéra fiindŭ acum în resbelŭ, P. S. S. Episcopulŭ dădese ordinĭ d'a se face rugăciune (moleben) pentru victorie: şi acésta ajunsese pênă la schitulŭ ḑisŭ. Superiorulŭ d'acolo, unŭ venerabilŭ călughĕrŭ din Cernica, după liturghie, a citit aceste rugăciunĭ în miḑloculŭ populaţiĭ muntene, care sta îngenuchiată, şi femeile ascultaŭ stergêndŭ ochiĭ de lacrime, pentru părinţi, soçiĭ, fraţiĭ şi pentru toţĭ cari sûntŭ în resbelŭ. În miḑloculŭ acestorŭ românĭ muntenĭ citia preutulŭ venerabilŭ, şi alăturĭ se găsia unŭ osteanŭ dorobanţŭ, aşa cu căciula de miţă négră şi investitŭ cu mantaoa sură. De şi era cu gradŭ de sergentŭ, era încălţatŭ cu opincĭ, cari se pórtă la acele locurĭ petróse, şi pentru maĭ multă uşurinţă. Acesta era Mitea sergentulŭ cunoscutŭ, şi pe lângă elŭ se grămădise ţĕrănime română, maĭ multe familiĭ a le păstorilorŭ din cunoscinţa luĭ. Soare era acolo cu soçia şi copii seĭ. Bĕtrânĭ uncheşĭ, bărbaţĭ maturĭ şi juniĭ, cu care elŭ maĭ de mult păscuse oile în munţiĭ învecinaţĭ, se uitaŭ la elŭ cu interesŭ. Toţĭ îlŭ privia cu unŭ felŭ de admiraţiune. După ce eşiră din biserică, Mitea se îmbrăţişă cu un viŭ transportŭ de bucurie cu fraţi seĭ, şi femeile maĭ mult îlŭ încongiuraŭ vorbindu-ĭ şi întrebându-lŭ de tóte d'a le stări lucrurilorŭ din ţéră... Bĕtrâniĭ arĕtândŭ cu degitulŭ la elŭ, spunéŭ de Tudor Vladimirescu şi óstea sa, care a rĕdicatŭ ântêĭ stindardulŭ în plaiulŭ acesta, la Turcinescĭ; aceĭ bărbaţĭ maturĭ vorbiaŭ de mişcările de la 21 şi 48, cari fură pornite ântêĭ din acestŭ judeţŭ, şi acum eară acestĭ pandurĭ miliţienĭ, fiĭ celorŭ bĕtrânĭ, în-

truniţĭ la unŭ locŭ cu româniĭ de prin Vrancea, Iaşiĭ, Niamţu şi Dorohoiŭ, vorŭ merge să lupte şi să móră pentru renumele lorŭ din trecutŭ, pe câmpulŭ de bătălie. Şi după ce vorbiră eĭ acestea tóte, îşĭ luară d'acolo ḑiua bună.

Precum maĭ arĕtarămŭ, coborândŭ de la Locurile-rele spre drépta, munţiĭ se maĭ depărtează făcêndŭ locŭ Jiiuluĭ care merge şerpuindŭ pe la pólele lorŭ. Se desfăşură acolo uă vale deschisă între munţĭ. Potecile eĭ suntŭ întrerupte de copacĭ marĭ rĕsturnaţĭ şi erburĭ crescute de statura unuĭ omŭ. Pe valea acésta în susŭ la óre-care depărtare de la schitu Lainici pe marginea Jiiuluĭ, alăturĭ cu scurgerea unuĭ pêrîiaşŭ care vine din susŭ din pădurĭ şi dă în Jiĭ, este scorbura în care trăesce numitulŭ anachoretŭ Ioanichie. Aci e unŭ felŭ de speluncă în crăpătura stânceĭ ce coprinde acestŭ locŭ. Uă uşă, maĭ mult nisce buştenĭ de copacĭ căḑuţĭ, practică intrarea în ea. Unŭ omŭ ajuns în adânci bĕtrâneţe, cu obrasi încadraţĭ de uă barbă albă, macru la chipŭ, ênsă cu uă căutătură senină, învestmêntatŭ cu uă rasă simplă, cu unŭ traiŭ de tot sobru, frugalŭ în mâncare şi pacientŭ, elŭ este în miscările luĭ viŭ; eară vorbele sale sûntŭ ascultate cu veneraţiune de orĭ ce visitatorŭ găsind tot-d'auna consolaţiune dinaintea luĭ... În alţĭ timpĭ, maĭ de mult când fabula ţinea locul luminilorŭ ce ne dă cristianismul, l'ar' fi luat de vre unŭ oracul, după viaţa contemplativă în astă a luĭ sichăstrie. Tótă ocupaţiunea acestuĭ anachoret este d'a se ruga pentru întréga omenire şi a îngriji dealbinele a duoĭ treĭ stupĭ ce elŭ îĭ are lângă locuinţa sa. Pădurea este sumbră; stâncile şi malurile rîuluĭ facŭ tótă frumuseţea spectacolu-

luĭ ce elŭ privesce. Jiiul în curgerea luĭ continuŭ s'aude cu murmura undeloră sale ca uă musică.

Sergentul care venise să ia de la dênsulŭ bine-cuvîntare, fu priimit de elŭ cu uă sântă şi căldurósă îmbrăţişare. Ce a putut să 'ĭ dea era fagurĭ de miere şi bune consiliĭ. Junele stătu acolo, şi bĕtrânulŭ fiind alăturĭ îĭ vorbia şi vorbele luĭ eraŭ maĭ dulcĭ şi maĭ pĕtrundĕtóre ca tóte. Acela ascultă atentŭ cele dise despre mărirea şi bunătatea luĭ Dumnedeŭ. Ioanichie la întrebarea ce sergentul îĭ făcuse de cum petrece, îĭ adăogă: Călugherulŭ nu trebue să aibă lipit de sine interesulŭ argintuluĭ, nicĭ rîsŭ pe buzele luĭ, ci lacrimĭ în ochi 'seĭ elŭ să sfătuiască, să plângă şi să se róge luĭ Dumnedeŭ pentru tótă omenirea!.. Militarulŭ îĭ vorbi în scurtŭ, că va merge în resbelŭ pentru neamulŭ şi ţéra sa. Anachoretulŭ îĭ respunse: „Este détorie, fiiule, ca tot omulŭ să apere ţéra „în care s'a născutŭ, pre aĭ sĕĭ şi credinţa, biserica pă„rinţiloră; aşa veĭ face tu, fiiule! Luptă din tótă pute„rea ta împotriva vrăşmaşuluĭ teŭ înarmatŭ, ênsă să fiĭ „blândŭ cu elŭ dupĕ ce l'aĭ învinsŭ şi l'aĭ desarmatŭ. „Rógă-te pentru elŭ, ajută'lŭ pre elŭ dându-ĭ pâine, că „aşa poruncesce sânta nóstră credinţă de creştin: să iu„bescĭ pe aprópele tĕŭ şi ênsuşĭ pe vrăjmaşul tĕŭ să 'lŭ „iubescĭ! Potrivniculŭ care e înarmatŭ este uă fearĕ care „te sfâşie în luptă, déca veĭ şedea dinaintea luĭ; omulŭ „ênsă învinsŭ e unŭ frate pe care cată să 'lŭ îmblânde„scĭ, să 'lŭ luminezĭ şi să 'lŭ adăpostescĭ, precum ne dice „sânta evanghelie. Fiiule, fiĭ bunŭ către ceĭ nefericiţĭ, şi „să fiĭ aspru să te lupţĭ cu bărbăţie să învingĭ pre celŭ „ce caută reŭ şi se rĕdică cu armă asupra neamuluĭ şi

„părinţilorŭ tĕĭ!.. Ţine, pórtă acestŭ semnŭ prin care adevĕrulŭ s'a înălţatŭ şi lumea ne'ncetat aduce coróne de „florĭ şi rugă Mântuitoruluĭ eĭ Iisus. Acestŭ semnŭ, uă cruciuliţă, să l' ai tot-d'auna! Fiĭ cu credinţa pironită către „Dumnedeŭ şi nu te maĭ teme de nimica. Acéstă cruce „te va apĕra; va fi scutul teŭ în nefericirĭ. Nu uita ênsă „vorbele mele: Crucea este semnulŭ credinţeĭ şi mântuireĭ fie-căruia crestin!..‹

Mitea luă uă cruciuliţă din mâinile bĕtrânuluĭ sichastru care elŭ o purta, de cornŭ de rinocelŭ. Vorbele luĭ ênsă adênc îlŭ pĕtrunseră. Stătu ce maĭ stătu în umila locuinţă dér splendită ca natura unde trăia bĕtrânulŭ anachoretŭ, vorbi, se ospĕtă din cele ce ómeniĭ aduseră acestuia; rĕmase puçine dile, şi apoĭ îĭ sĕrută drépta priimindŭ de la elŭ bine-cuvîntare. Şi plecă earăşĭ pe calea pe unde a venit, trecêndŭ Jiiul pe la Lainicĭ. Îĭ rĕmăsese numaĭ patru dile pênă să'ĭ espire congediulŭ.

XIII

ÎN CE STARE SE AFLA NICOPOLE

Dumnedeŭ este pretutindenĭ! Elŭ ajută pre ceĭ bunĭ şi pe călĕtorĭ! Ostaşulŭ care era destinatŭ pentru câmpulŭ de luptă, armatŭ numaĭ cu tesaculŭ, merse aprópe tótă nóptea prin întunecósele pădurĭ, suì şi scoborî câteva dealurĭ a le plaiuluĭ Bumbescíĭ; şi, la diuă, ajunse în comuna care se întinde la pólele plaiuluĭ. Elŭ acolo găsi